

Virpi Himanen ja Anna Immonen

Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisointi mediassa

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Sairaanhoitaja AMK
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
12.4.2012

Tekijät	Virpi Himanen Anna Immonen
Otsikko	Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisointi mediassa
Sivumäärä Aika	32 sivua + 4 liitettä 12.4.2012
Tutkinto	Sairaanhoitaja AMK
Koulutusohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Hoitotyö
Ohjaajat	Lehtori, TtT Anne Nikula Yliopettaja, TtT Arja Liinamo
<p>Opinnäytetyömme liittyy Lasten rokotustoiminnan arvioinnin ja kehittämisen hankkeeseen, joka tehdään yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Rokotusten ja immunisuojan osaston kanssa. Hankkeessa selvitetään vanhempien ja terveydenhoitajien käsityksiä ja mielipiteitä lasten rokottamisesta sekä suunnitellaan ja toteutetaan tutkimusprojekti lasten rokotuskattavuuden ylläpitämiseksi ja kohottamiseksi sekä rokottajien rokotusosaamisen vahvistamiseksi. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisointia mediassa elokuussa 2010–lokakuussa 2011. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa syy-yhteyden aiheuttamasta mediakohusta, jolloin voitaisiin saada parempi ymmärrys median vaikutuksesta rokotusmyönteisyyteen ja rokotuskattavuuteen. Tavoitteena on myös saada työkaluja rokotusviestintään sekä asiantuntijoille että terveydenhuoltoalan ammattilaisille.</p> <p>Uutisoinnin medialähteinä olivat radio, television MTV3-, YLE- ja Nelonen-kanavat sekä sanomalehdistä Helsingin Sanomat, Iltasanomat, Iltalehti ja Kaleva. Uutisoinnit saatiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, M-brain Oy:n tekemästä, mediaseurannasta. Aineisto analysoitiin ensin määrällisesti ja uutisointien lukumääräksi saatiin N=103. Tuloksista tehtiin viivadiagrammi uutisoinnin määrän (y-akseli) ja ajankohdan (x-akseli) välisestä suhteesta. Kuviosta poimittiin korkeimmat uutispiikit, jotka sisälsivät yli viisi uutisointia. Näiden uutispiikkien uutisoinneista tehtiin ensin yhteenveto ja uutisoinnit analysoitiin seuraavaksi aineistolähtöisellä sisällönanalysillä.</p> <p>Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisoinnista nousi esiin 9 eri yläluokkaa, jotka olivat syy-yhteyden selvittäminen, pitäminen yllätyksenä, pitäminen selvänä, epäily, mahdollinen peittely, vaikutus rokottamiseen, pitäminen epäselvänä, korvausten maksu sekä vanhempien asenteita syy-yhteyttä kohtaan. Uutisointien tietolähteiksi saatiin 10 eri tietolähdettä, jotka olivat professorit/dosentit/arkkiatrit, lääkärit, THL/THL:n johto, tutkijat, viranomaiset, toimittajat, asiantuntijaryhmät, terveystieteen työntekijät, vanhemmat ja muut. Opinnäytetyön tulosten perusteella voimme todeta, että syy-yhteyttä oli käsitelty mediassa monipuolisesti ja tietolähteinä olivat pääasiassa asiantuntijat. Opinnäytetyömme tuloksia voidaan hyödyntää saamaan tiivistetty käsitys sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian syy-yhteyden uutisoinnista.</p>	
Avainsanat	sikainfluenssa, narkolepsia, rokottaminen, terveystieteen viestintä

Authors	Virpi Himanen Anna Immonen
Title	Media Coverage of the Causal Connection Between Swine Flu Vaccine and Narcolepsy.
Number of Pages	32 pages + 4 appendices
Date	12 April 2012
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Nursing
Instructors	Anne Nikula, PhD, Senior Lecturer Arja Liinamo, PhD, Principal Lecturer
<p>Our study was part a of Children's vaccination evaluation and development project which was done in collaboration with the National Institute of Health and Welfare's Department of Vaccination and Immune Protection. The aim of the project is to find out the perceptions and opinions of parents' and public health nurses' on children's vaccination. The aim is also to plan and to carry out a research project to maintain and raise children's vaccination coverage as well as to strengthen the vaccination competency of health care workers. The purpose of this study was to assess the media coverage of the causal connection between swine flu vaccine and narcolepsy in August 2010–October 2011. The aim of this study was to produce information about the media sensation caused by the causal connection to get a better understanding of its affects to vaccine approvency and vaccination coverage. The aim was also to get tools for specialists and health care workers for vaccination communication.</p> <p>The sources of the news coverage were radio, television channels MTV3, YLE and Nelonen and newspapers Helsingin Sanomat, Iltasanomat, Iltalehti and Kaleva. The data was collected from the National Institute of Health and Welfare's media monitoring which was performed by M-brain Oy. First a quantitative analysis was carried out to the data to assess the number of news N=103. Then a line chart was created of the relation between the amount and date of the news. The highest peaks which included five or more news were then collected from the chart and analysed. The content of these newspeaks was summarized and analysed by inductive content analysis.</p> <p>The results showed us 9 different main categories of the news coverage between the causal connection of swine flu and narcolepsy. They were investigating causal connection, taking it as a surprise, thinking it was obvious, suspecting it, possible covering up, its influence on vaccination, thinking it is unclear, compensations and parent's attitudes. The results also showed 10 different sources for the news which were professors/docents/archiaters, doctors, THL/management of THL, scientists, authorities, journalists, specialists, health care workers, parents and others. The results showed that the news coverage of the causal connection was many-sided and the sources for the news were mainly specialists. The results of this study can be used to get a compact idea of the causal connection media coverage between swine flu vaccine and narcolepsy.</p>	
Keywords	swine flu, narcolepsy, vaccination, health communication

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön keskeiset käsitteet	2
2.1	Rokote	2
2.2	Rokottaminen	3
2.3	Sikainfluenssa eli influenssa A(H1N1)	3
2.4	Pandemrix® -rokote	4
2.5	Narkolepsia	5
2.6	Joukkoviestintä ja media	6
2.7	Terveysviestintä ja terveysjournalismi	7
3	Joukkoviestinnän ja terveysjournalismin vaikutus ihmisten ajatteluun asenteisiin ja käyttäytymiseen	8
3.1	Joukkoviestinnän ja terveysjournalismin asema suomalaisessa yhteiskunnassa	8
3.2	Muutokset joukkoviestinnässä ja terveysjournalismissa	9
3.3	Ihmisen ja median suhde: mediapsykologinen näkökulma	9
3.4	Median ja terveysjournalismin vaikutuksesta koskevia tutkimuksia	10
4	Rokotusasenteista Suomessa	12
4.1	Rokotusasenteet	12
4.2	Viestinnän vaikutus rokotusasenteisiin	13
4.3	Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välinen syy-yhteys	14
5	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	16
6	Tutkimuksen toteutus	16
6.1	Aineiston keruu	16
6.2	Aineiston analysointi	17
6.2.1	Mediaseurannan määrällinen analysointi	17
6.2.2	Yhteenvedo Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian syy-yhteyden uutisoinnista 1.8.2010–31.10.2011	19
6.2.3	Mediaseurannan laadullinen sisällönanalyysi	20

7	Tulokset	22
7.1	Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisointi mediassa	22
7.2	Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisoinnin tietolähteet	24
8	Pohdinta	26
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	26
8.2	Tulosten tarkastelu	27
8.3	Johtopäätökset ja kehittämishaasteet	27
	Lähteet	29

Liitteet

Liite 1. Pandemrix[®] - rokotteen koostumus

Liite 2. Opinnäytetyön aineistona olevien uutisointien lähteet

Liite 3. Pelkistetyt ilmaisut

Liite 4. Aineiston luokittelu

1 Johdanto

Rokottaminen on maailmanlaajuisista terveyden edistämistä. Se on luonnollinen ja edullinen keino ehkäistä tartuntatauteja sekä niiden leviämistä. Rokotukset ovat kuuluneet suomalaisten perheiden ja neuvoloiden arkeen vuosikymmeniä. Suurin osa neuvolaikäisistä saa vapaaehtoisuuteen perustuvan yleisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset. Rokotusohjelmaan kuuluvista taudeista esimerkiksi polio ja tuhkarokko on saatu Suomesta kokonaan häviämään sekä esimerkiksi tuberkuloosi ja kurkkumätä ovat hävinneet lähes kokonaan. Hyvä tulos perustuu siihen, että tehokkaita rokotteita käytetään maassamme niin laajalti. Suomessa suhtautuminen rokotuksiin on yleensä myönteistä, mutta vapaaehtoisten rokotusten ottaminen ei ole itsestään selvää. Vanhemmat haluavat yhä yksityiskohtaisempaa tietoa rokotteista ja mahdollisista vaihtoehdoista. Kaikkien avohoidossa työskentelevien lääkäreiden ja terveydenhoitajien tulisikin tuntea yleisen rokotusohjelman rokotteet sekä niiden hyödyt ja haitat. (Nohynek – Hulkko – Strömberg – Rapola – Kilpi 2005. Päivitetty versio.)

Syksyllä 2009 – keväällä 2010 väestöjä rokotettiin sikainfluenssapandemiaa vastaan. Alkukesästä 2010 syntyi epäily Pandemrix®-sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian mahdollisesta yhteydestä, joka vahvistettiin elokuussa 2011 (THL 2011e). Tämän vuoksi lasten rokotusohjelman toteutumisen arviointi on tullut ajankohtaiseksi. Narkolepsia-kohu on aiheuttanut epätietoisuutta Suomessa Pandemrix®-sikainfluenssarokotteen turvallisuudesta, mikä voi alentaa rokotuskattavuutta. Rokotusvastaisia asenteita voivat aiheuttaa esimerkiksi heikot tiedot rokotteesta. Medialla voi myös olla merkitystä erilaisten epäilyjen herättämiseen rokotteen turvallisuudesta. (Nikula – Liinamo – Nohynek 2011.)

Opinnäytetyömme liittyy Lasten rokotustoiminnan arvioinnin ja kehittämisen hankkeeseen, joka tehdään yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Rokotusten ja immuunisuojan osaston kanssa. Hankkeessa selvitetään vanhempien ja terveydenhoitajien käsityksiä ja mielipiteitä lasten rokottamisesta sekä suunnitellaan ja toteutetaan tutkimusprojekti lasten rokotuskattavuuden ylläpitämiseksi ja kohottamiseksi sekä rokottajien rokotusosaamisen vahvistamiseksi. THL valmistelee omaa tutkimusta "Rokotusviestinnästä", joten hankkeet täydentävät toisiaan. (Nikula ym. 2011.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisointia mediassa elokuussa 2010–lokakuussa 2011. Uutisoinnin medialähteinä ovat radio, television MTV3-, YLE- ja Nelonen-kanavat sekä sanomalehdistä Helsingin Sanomat, Iltasanomat, Iltalehti ja Kaleva. Uutisoinnit saadaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, M-brain Oy:n tekemästä, mediaseurannasta. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa syy-yhteyden aiheuttamasta mediakohusta, jolloin voitaisiin saada parempi ymmärrys median vaikutuksesta rokotusmyönteisyyteen ja rokotuskattavuuteen. Tavoitteena on myös saada työkaluja rokotusviestintään sekä asiantuntijoille että terveydenhuoltoalan ammattilaisille.

2 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

2.1 Rokote

Eurooppalainen rokotteen historia lähtee kaukaa 1700-luvun lopulta. Tällöin englantilainen lääkäri Edward Jenner havaitsi, että karjanhoitajat sairastuivat harvoin isorokkoon ja hän arveli, että karjanhoitajien saama lehmärokkotartunta suojeli heitä sairastumiselta. Jenner ehdotti, että lehmärokkoa käytettäisiin isorokon ehkäisyssä, ja hänen menetelmänsä on edelleenkin käytössä lähes sellaisenaan. (Mäkelä 2001.) Rokottajan käsikirjassa rokote kuvataan seuraavasti: "Ihanteellinen rokote sisältää vain vaikuttavan aineen eli immunogeenin ja apuaineet. Rokotteiden vaikuttavat aineet herättävät elimistön immuunivasteen. Apuaineet ovat välttämättömiä rokotteen sopivan koostumuksen, hyvän tehon, helpon käytön sekä pitkän säilyvyyden takaamiseksi". (Nohynek ym. 2005.)

Rokotteissa on aktiivisen vastustuskyvyn kehittymiselle tärkeitä mikrobeja tai mikrobien osia. Meidän elimistömme puolustusjärjestelmä tunnistaa nämä immunogeeniksi kutsutut mikrobit. Immunogeenit voivat olla joko eläviä heikennettyjä mikrobeja, tapettuja mikrobeja tai mikrobien puhdistettuja osia (antigeenejä), joihin puolustusjärjestelmän tiedetään reagoivan. Pandeeminen H1N1v-rokote kehitettiin sikainfluenssa-virusta vas-

taan vuonna 2009. Se otettiin käyttöön, kun kamppailu sikainfluenssa-taudin leviämistä vastaan alkoi. (Nohynek ym 2005.)

2.2 Rokottaminen

Rokotettaessa elimistölle annetaan taudinaiheuttaja-immunogeenia, joka saa elimistössä aikaan suojan kyseistä taudinaiheuttajaa vastaan. Suoja voi muodostua joko vastaaineista tai soluvälitteisestä immuniteetista. Se kohdistuu rokotuksen jälkeen aina juuri kyseistä immunogeeniä vastaan. Näin suoja saadaan ilman sairauden aiheuttamia kiusallisia tai vaarallisia oireita, ja se voi olla jopa infektion antamaa suojaa parempi. (Nohynek ym. 2005.)

Aktiivinen immuniteetti saadaan aikaiseksi antamalla rokote sopivasti elimistöön. Termi "rokotus" ei tarkoita samaa kuin pistos, sillä vaikka rokote useimmiten pistetään neulalla, muitakin mahdollisuuksia on olemassa. Rokotteita voidaan antaa esimerkiksi suun kautta liuksena tai kapselina. Nykyään tutkitaan myös rokotamista limakalvojen kautta: Tulevaisuudessa rokotebanaani tai -aerosoli saattaa korvata ne rokotteet, joita nykyään annetaan pistoksina. (Hulkko ym. 2005.) Suomessa rokotteiden annostelussa, antotavassa ja rokotusten vasta-aiheissa noudatetaan sekä rokotevalmistajan että THL:n ohjeita. Tällöin rokotteen antama suoja on mahdollisimman hyvä, ja tarpeettomilta haittavaikutuksilta vältytään. (Nohynek ym. 2005.)

2.3 Sikainfluenssa eli influenssa A(H1N1)

Sikainfluenssan virallinen nimi on pandeeminen A(H1N1) 2009 -influenssa. A(H1N1)-viruksen perimässä on aineksia sian influenssaviruksesta, minkä vuoksi puhutaan "sikainfluenssasta". Taudinaiheuttaja on uusi influenssaviruksen muoto, ja se löydettiin ihmisistä Meksikossa ja Pohjois-Amerikassa huhtikuussa 2009, jolloin kymmeniä ihmisiä oli kuollut A(H1N1)-viruksen aiheuttamaan influenssaan. (Lumio 2009.)

Suurin riski sairastua sikainfluenssaan on 5–40-vuotiailla. Suurin vakavan taudin riski on raskaana olevilla naisilla sekä kroonisia sairauksia potevilla. Sikainfluenssavirukset tarttuvat hengitysteiden eritteiden välityksellä. Tartunnan saanut levittää virusta päivää ennen oireiden alkamista ja noin seitsemän päivän ajan sairastumisen alusta. Virus voi säilyä elossa erilaisilla pinnoilla useita tunteja ja levitä näin myös käsien välityksellä.

Sikainfluenssa alkaa yleensä korkealla, yli 38 asteen, kuumeella, johon liittyy kurkkukipua, yskää ja joskus nuhaa. Usein esiintyy myös jäsensärkyä, päänsärkyä, vilunväristyksiä ja väsymystä. Kolmanneksella sairastuneista on myös vatsavaivoja ja oksentelua. Vakavaan, sairaalahoitoa vaativaan tautiin, viittaavat raskas, tiheä hengitys ja uupumus, pikkulapsilla käsittelyarkuus ja kuivumisen merkit sekä vanhuksilla sekavuus. (Lumio 2009.)

Valtaosalla sikainfluenssan taudinkulku on lievä. Jos oireet eivät ole kovin ankaria ja muistuttavat flunssaoireita, hoidetaan sikainfluenssa kotona levolla ja nauttimalla riittävästi nesteitä. Kuumetta ja särkyä voi lievittää ilman reseptiä saatavilla flunssa- tai särky-lääkkeillä. Sikainfluenssa paranee useimmiten noin viikon kotilevolla. Viruslääkitys on tarpeen, jos taudin oireet ovat tavallista ankarampia. Lääkitystä tulee käyttää myös potilaille, joilla on tiettyjä pitkäaikaissairauksia tai he kuuluvat muihin riskiryhmiin. Sikainfluenssan hoitoon voidaan käyttää oseltamiviiria (Tamiflu®) ja tsanamiviiria (Relenza®). (Lumio 2009.)

Suomessa varmistettiin kaikkiaan 7669 pandeemisen influenssa A(H1N1) 2009 -viruksen aiheuttamaa infektiota 10.5.2009–8.3.2010. Suomessa todettiin 44 influenssa A(H1N1)-infektioon liittyvää kuolemantapausta: näistä 4 oli lapsia, 26 miehiä, 18 naisia ja 40 sairasti jotain perustautia. Kolme menehtynyttä, mukaan lukien yksi lapsi, oli saanut sikainfluenssarokotuksen ja 27 ei, 14 kohdalla tieto puuttui. (KTL 2011.)

2.4 Pandemrix® -rokote

Tavallinen influenssarokote ei tehoa pandeemiseen influenssa A(H1N1) 2009-virukseen. Suomen Sosiaali- ja terveysministeriö ja Terveystieteiden tutkimuskeskus päätyivät tilaamaan 5,3 miljoonaa annosta GlaxoSmithKlinen valmistamaa Pandemrix® -rokotetta, joka on täsmärokote A(H1N1)2009-viruksen aiheuttamaa influenssaa vastaan. Pandemrix® -rokotteessa ei ole mitään aineosaa, jota ei olisi muissa rokotteissa käytetty kymmenille miljoonille henkilöille, eikä mikään rokotteen aineosa pysty aiheuttamaan influenssaa. Pandemrix® -rokote (Liite 1) on kuitenkin kokonaisuutena koostumukseltaan uusi (Lumio 2009). Lääkäri tai terveydenhoitaja antaa rokotuksen virallisten suositusten mukaan, ja rokote annetaan injektiona lihakseen. Rokotuksen jälkeen

ihmisen puolustusjärjestelmä alkaa muodostaa omaa vasta-ainetta tautia vastaan (Euroopan lääkevirasto 2010).

Ensimmäinen erä rokotetta saapui Suomeen 5.10.2009 (Lumio 2009). Rokotukset aloitettiin lokakuussa 2009. Kansallinen rokotusasiantuntijatyöryhmä suositteli rokotuksen jakelun seuraavasti: ensin infektiopotilaat ja heitä hoitava terveydenhuollon henkilöstö, sitten raskaana olevat ja sairautensa takia riskiryhmiin kuuluvat, seuraavaksi alle 3-vuotiaat lapset ja viimeiseksi muu väestö. Suomessa oli 31.8.2010 mennessä annettu sikainfluenssarokotuksia yli 2,7 miljoonaa annosta. Luvut on saatu kuntien potilastietojärjestelmistä, joten niistä voi puuttua osa yksityisessä terveydenhuollossa, esimerkiksi työterveyshuollossa, annetuista sikainfluenssarokotuksista (THL 2011a.)

2.5 Narkolepsia

Narkolepsia voi alkaa jo lapsuudessa, mutta tyypillisimmillään se puhkeaa asteittain nuoruudessa tai nuorella aikuisiällä. Sen ensioire on yleensä väsymys ja nukahtelu, ja muut oireet ilmenevät asteittain myöhemmin. Narkolepsiaa kutsutaankin kansankielellä nukahtelusairaudeksi. Sairaudelle on tyypillistä päivittäin ilmenevä pakonomainen nukahtelu henkilön ollessa paikallaan. Myös odottamattomissa tilanteissa ilmenevät ”uni-kohtaukset” ovat tyypillisiä. Kohtauksia voi ilmetä esimerkiksi syödessä, kesken puhumisen tai kävellessä. Päivittäin useasti ilmenevä nukahteleminen tapahtuu nopeasti, mutta yleensä sitä edeltää väsymyksen tunne, ja olo on nukahtamisen jälkeen virkistynyt. Nukahtamista edeltävään väsymykseen voi liittyä oireita kuten kaksoiskuvia ja automaattisia liikkeitä. (Huttunen 2010.)

Nukahtelun lisäksi narkolepsian oireena voi ilmetä katapleksiaa, mikä tarkoittaa voimakkaisiin tunnereaktioihin liittyvää äkillistä lihasvoiman menetyskohtausta. Kohtaukset voivat ilmetä lievänä lihasheikkouden tunteena tai täydellisenä voimattomuutena ja niiden ilmenemisväli vaihtelee suuresti. Joillain narkolepsiaa sairastavilla henkilöillä kohtauksia ilmenee muutama koko eliniän aikana, ja toisilla kohtauksia voi tulla vuorokauden aikana useita. Toistuvasti ilmenevät ja voimakkaat kataplexiakohtaukset ovat epämiellyttäviä, hankaloittavat elämää ja altistavat onnettomuuksille. Yhdellä kolmasosalla narkolepsiaa sairastavista ilmenee unihalvauksia tai hypnogogisia hallusinaatioita. Näitä oireita ilmenee unen ja valveen rajamailla ja ne voivat olla hyvin ahdistavia. Unihalvauksessa henkilö ei kykene liikkumaan jopa muutamaan minuuttiin. Kohtaus

menee yleensä ohi itsestään. Hypnogogiset hallusinaatiot voivat olla joko kuulo-, näkö-, tunto-, luulo- tai liikeharhoja. (Huttunen 2010.)

Narkolepsian syytä ei tunneta ja se on kehityttyään parantumaton tila. Sairaudella ei ole vaikutusta elinikään. Puolet narkolepsiaa sairastavista nukkuvat yönsä katkonaisesti ja levottomasti. Päivittäisen torkahtelun takia vuorokauden unimäärä on kuitenkin riittävä. (Huttunen 2010.)

2.6 Joukkoviestintä ja media

Yleisen määritelmän mukaan joukkoviestintä on sanomien välittämistä suurelle, ennalta rajaamattomalle yleisölle, teknisten apuvälineiden eli joukkoviestimien avulla (Kunelius 2004: 17). Tämän määritelmän mukaisia joukkoviestimiä ovat esimerkiksi sanoma- ja aikakauslehdet, kirjat, radio, elokuvat, televisio ja internet. Joukkoviestimet voidaan jaotella eri ryhmiin käytetyn tekniikan mukaan: kirjat ja lehdet ovat esimerkkejä printtipohjaisesta ja graafisista viestimisestä, elokuva ja televisio kuuluvat audiovisuaaliseen ryhmään ja internet edustaa kuvan, äänen ja kielen yhdistävää multimediaa (Mustonen 2001). Joukkoviestintään liittyy läheisesti myös käsite journalismi, joka tarkoittaa ajan-kohtaista ja faktapohjaista joukkoviestintää (Kunelius 2004: 21).

Joukkoviestimistä käytetään myös termiä media, joka on peräisin latinan kielestä sanasta medium. Latinan kielessä medium on merkinnyt keskimäistä ja välissä olevaa. Englannin kielessä medium on tarkoittanut 1600-luvulta alkaen "väliin tulevaa tai välittävää tahoja tai substanssia". Sanomalehdistä puhuttiin 1700-luvulla mediumina. Sanontaa "mass medium" alettiin käyttää 1920-luvulla sellaisista joukkoviestinnän välineistä kuin sanomalehdet, radio ja myöhemmin myös televisiosta ja internetistä. Medium on sanan yksikkömuoto ja media on sen monikollinen muoto (Karvonen 2005). Yleensä media ymmärretään joukkoviestinnän välineeksi ja sitä käytetään viittaamaan sekä yksikköön että monikkoon, mikä on suomen kielessä yleistynyt käytäntö (Mustonen 2001). Opinnäytetyössämme käytämme rinnakkain joukkoviestinnän ja median käsitteitä.

Tässä yhteydessä on syytä määritellä myös sosiaalinen media, jonka merkitys tiedonvälityskanavana on merkittävästi kasvanut viime vuosina. Sosiaalinen media tarkoittaa

internetin vuorovaikutteisia ryhmätyö- ja julkaisujärjestelmiä. Järjestelmille on tyypillistä, että osallistujat voivat tuottaa sisältöjä, muokata niitä, kommentoida, keskustella, jakaa aineistoja ja verkottua keskenään. Sosiaalisen median välineistöä ovat muun muassa blogit, wikit, kuvan-, videon- ja äänenjakopalvelut, virtuaaliset kohtaamispaikat, sosiaaliset kirjanmerkit sekä yhteisölliset kalenterit. (Opetushallitus 2010.)

2.7 Terveysviestintä ja terveysjournalismi

Terveysviestinnän määritelmästä ei olla yksimielisiä, sillä terveystieteen eri tieteenalan tutkijat määrittelevät termin eri tavoin. Terveystieteen tutkijoiden mukaan terveystieteen viestintä on ohjaavaa ja positiivista terveyteen vaikuttamista. Viestinnän tutkijat ja yhteiskuntatieteilijät taas ymmärtävät terveystieteenänsä kaiken sellaisen viestinnän, joka liittyy tavalla tai toisella terveyteen, sairauteen, terveydenhoitoon tai lääketieteeseen. (Torkkola 2002: 5.)

Järvi (2011) on määritellyt terveystieteen tarkoittavan kaikkea terveyteen, sairauteen ja terveystieteen liittyvää viestintää. Terveystieteenjournalismi on osa terveystieteen viestintää ja tarkoittaa terveystiedon tuottajien viestejä sekä toimittajien tekemää journalistiikkaa. Tämän määritelmän mukaan terveystieteen viestintä sijoittuu sekä joukko-, kohde- ja keskinäisviestinnän kategorioihin, kun taas terveystieteenjournalismi sijoittuu pelkästään joukkoviestinnän puolelle. Terveystieteenjournalismi on siis journalistista aineistoa median eri teknologioissa, ja kaikki muu on terveystieteen viestintää. (Järvi 2011: 18.)

Terveystieteenjournalismi voidaan jakaa vielä tieteelliseen, inhimilliseen ja taloudelliseen terveystieteenjournalismiin. Tieteelliseen terveystieteenjournalismiin kuuluvat aineistot, jotka perustuvat faktansa ja kielensä tieteelliselle tutkimukselle. Terveystieteenjournalismiin kuuluvat jutut käsittelevät esimerkiksi sairauksien tutkimus- ja hoitomenetelmiä, lääkkeitä ja tutkimuksia tautien synnystä. Inhimillistä terveystieteenjournalismia ovat potilaiden kuvaukset itsestään ja elämästään sairastuneena tai vammautuneena. Nämä voivat olla joko laajoja henkilöhaastatteluja tai pieniä kainalojuttuja esimerkiksi laajemman asiantuntijahaastattelun yhteydessä. Taloudellisen terveystieteenjournalismin juttutyyppisiä ovat uutiset ja taustajutut terveydenhuollon hallinnosta, valtakunnallisesta terveystieteenpolitiikasta, terveystaloustieteestä, lääkeyhtiöistä ja muista terveydenhuollon yrityksistä (Järvi 2011: 141 - 153.)

3 Joukkoviestinnän ja terveystjournalismin vaikutus ihmisten ajatteluun asenteisiin ja käyttäytymiseen

3.1 Joukkoviestinnän ja terveystjournalismin asema suomalaisessa yhteiskunnassa

Suomi on vahva sanoma- ja aikakauslehtimaa ja sen levikki- ja lukijapeitot ovat kansainvälisissä vertailussa korkeita. Suomi on myös vahva sanoma- ja aikakauslehtien tilausmyyntimaa, sillä lehtiä tilaava yleisö on poikkeuksellisen vakaata. Nuorten ikäluokkien uutisseuranta on siirtynyt internetiin. (Järvi 2011: 94.) Tutkimusten mukaan nuoret kuitenkin luottavat vahvasti perinteisen median verkkosivuihin ja käyttävät sivuja kohtalaisen paljon. Nuorten mediankäytön tutkimuksessa havaittiin, että 17–20-vuotiaista 71 % kertoo käyvänsä sanomalehtien verkkosivuilla, ja 18–20-vuotiaista 86 % kertoo käyvänsä sanomalehtien sivuilla. (Matikainen 2007: 112 - 113.)

Vuonna 2011 tehdyn kansallisen mediatutkimuksen mukaan, johon vastasi alkuvuodesta runsaat 4600 yli 12-vuotiasta suomalaista, suomalaiset lukevat lehtiä keskimäärin 55 minuuttia päivässä. Viidennes lehdistä luetaan sähköisesti tietokoneelta, matkapuhelmelta tai lukulaitteelta. Tutkimuksen mukaan neljä suomalaista viidestä lukee painettuja lehtiä vähintään viitenä päivänä viikossa. Kymmenen prosenttia vastanneista ei lue painettuja lehtiä juuri ollenkaan, mutta lukee kuitenkin sähköisiä lehtiä. (Helsingin Sanomat 2011.) Television tavoitavuus on hieman laskenut 2000-luvulla. Digitalisoitumisen myötä kanavamäärät ovat kasvaneet, ja yleisö on jakaantunut tv-verkon, kaapeli-verkon ja satelliitin kanaville. Ylen kanavia katsovat lapset ja ikääntyvät aikuiset, kun taas nuoret ja nuoret aikuiset ovat siirtyneet kaupallisille kanaville. (Järvi 2011: 94 - 95.)

Terveys ja sairaus ovat median ja journalismin vakioaiheita ja aihetta käsitteleviä juttuja esiintyy joka mediassa ehkä enemmän kuin koskaan ennen. Tätä mediaryöppyä selittävät useat syyt. Ensinnäkin terveysaiheet kiinnostavat yleisöä, joten useilla tiedotusvälineillä on esimerkiksi oma terveystalstansa ja -ohjelmansa. Eri tieteenaloista juuri lääketiede näyttäisi kiinnostavan suomalaisia eniten. Myös viralliset terveydenhuollon tahot ovat entistä kiinnostuneempia yhteistyöstä median kanssa, koska se haluaa vaikuttaa tiedotuksen avulla ihmisten terveystkäyttämiseen ja terveystpoliittiseen päätöksentekoon. Lääketieteen tutkijat ja terveydenhuoltoinstituutti haluavat myös perustella rahoitustarpeitaan julkisesti. (Torkkola 2002: 72.)

3.2 Muutokset joukkoviestinnässä ja terveystjournalismissa

Perinteiset tiedotusvälineet ovat olleet uudenlaisessa kilpailutilanteessa, mikä on vaikuttanut niiden tuottamaan juttu- ja ohjelmatarjontaan. Kilpailu yleisöstä on saanut aikaan lukijalähtöisemmän otteen. Sitä kautta on syntynyt niin kutsuttu osallistuva journalismi, joka on osallistuvaa ja avoimemmin kantaa ottavaa kampanjajournalismia. Sille ovat tyypillistä muun muassa moraalinen paatos, paljastukset ja yleinen närkästys. Suomessa kampanjajournalismia on ilmennyt esimerkiksi Iltalehdessä vuonna 2007, missä aiheena olivat sairaanhoitajien 500 euron palkankorotukset. (Järvi 2011: 95.)

Myös terveystjournalismissa on esimerkkejä edellä mainitusta ilmiöstä. Esimerkiksi vuonna 2007 Helsingin sanomissa oli laaja lihavuuteen pureutuva terveydenedistämiskampanja, Läskikapina-juttusarja, joka ei noudattanut enää journalismin perinteisiä hyveitä, kuten objektiivisuutta ja kriittisyyttä. Toinen esimerkki perinteisen journalismin muutoksesta on vuoden 2009 sikainfluenssapandemian aikainen viestintä, jossa havaittiin kaksi uutta ilmiötä: tunteiden esittäminen uutistapahtumissa ja sosiaalisen median sekä yksittäisten mielipidevaikuttajien käyttö tietolähteenä. (Järvi 2011:95, 107 - 108.)

3.3 Ihmisen ja median suhde: mediapsykologinen näkökulma

Mediapsykologia ei ole itsenäinen tieteenala, vaan se hyödyntää vakiintuneita psykologia teorioita ja tulkintakehyksiä mediasuhteen tutkimiseen. Mediapsykologia tutkii ihmisen ja median välistä suhdetta, mediakäyttäytymistä sekä median psykologisia vaikutuksia. Media vastaa ihmisten tiedollisiin, tunneperäisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin ja näiden kautta kulkevat myös median psykologisen vaikutuksen reitit. Psykologian piirissä mediasuhteen tutkimisessa ovat tärkeitä kognitiivinen-, motivaatio-, sosiaali- ja persoonallisuuspsykologia. (Mustonen 2011.)

Media välittää ihmisille informaatiota eli tietoa. Tieto ei kuitenkaan välity median kautta suoraan. Aistimuistin ja työmuistin kapasiteetti rajoittaa vastaanotetun informaation määrää ja kestoja. Havaintojen teossa ihminen keskittyy myös usein odottamiinsa asioihin, jolloin odotusten vastainen informaatio saattaa jäädä huomaamatta. Informaation käsittelyyn vaikuttaa myös kulttuuri, arkitodellisuus ja niiden symbolit, kieli sekä muut ilmaisun keinot, joita vastaanottajan tulisi osata ymmärtää. Eli median kautta

välittyvä tieto muokkautuu yksilöllisesti monenlaisten tekijöiden verkostossa. (Mustonen 2011.) Media voi vaikuttaa asenteisiin, eli suhtaudumme myönteisesti tai kielteisesti tiettyihin asioihin median kautta syntyneen mielikuvan ja käsityksen johdosta. Tähän liittyy suostuttelun käsite, joka tarkoittaa tietoista ja tavoitteellista asenteisiin vaikuttamista. Mainonta, poliittinen vaikuttaminen ja terveystietokampanjat ovat esimerkkejä median välityksellä tapahtuvasta suostuttelusta. (Mustonen 2011.)

Median kautta välittävät viestit koskettavat myös tunteita. Tilanne, tulkintakehys ja persoonallisuus vaikuttavat tunnereaktioiden voimakkuuteen. Media voi sekä virittää että laimentaa tunteita. Median kautta ihminen saa tunnekokemuksia ja tietoa tunteista mallien kautta. Median avulla ihminen voi myös harjoitella tunteiden tulkintaa. Myös medialaji vaikuttaa viriävään tunteeseen, eli jos sama kauhutarina kerrotaan radio-kuunnelmassa tai esitetään valkokankaalla, vaikutus on erilainen. Eri ihmiset kokevat eri viestikanavat kiehtovina tai vastenmielisinä, joten väärän kanavan kautta välitetty viesti ei mene perille kielteisten tunteiden vuoksi. (Mustonen 2011.)

Medialla on vaikutusta myös identiteettiin, sillä se antaa ihmiselle tilaisuuden minuuden peilaamiseen ja sitä kautta itseymmärryksen lisäämiseen. Median välittämät henkilötarinat antavat tilaisuuden eläytyä toisen osaan, esimerkiksi sellaisiin tilanteisiin, joihin normaalisti ei pääse osalliseksi. Media voi auttaa toisen ihmisen näkökulman ymmärtämisessä ja kasvattaa empatian kykyjä. Media voi myös lisätä sallivuutta itseään ja suvaitsevaisuutta muita kohtaan, mutta kääntöpuolena voi olla myös näkökulman kapeneminen. (Mustonen 2011.)

3.4 Median ja terveystietojournalismin vaikutuksesta koskevia tutkimuksia

Kysymys median vaikutuksista on eräs viestinnän tutkimuksen avainkysymyksistä, ja kysymykseen vastaaminen on askarruttanut joukkoviestinnän tutkijoita jo pitkään. Riskitietoiset käsitykset joukkoviestinnän vaikutuksista johtuvat usein poikkeavista tavoista määrittellä vaikutuksen tarkoitus. Vaikutuksen tutkimiseen vaikuttaa ensinnäkin keneen tai mihin ja millä tasolla vaikutus kohdistuu, eli puhutaanko vaikutuksista yksilöihin vai suurempiin ryhmiin. Toisena seikkana vaikuttaa se, missä vaikutukseksi nimetty muutos tapahtuu, eli tarkoitetaanko vaikutuksella ihmisen tiedon tason muutoksia, muuttuneita asenteita vai käytöksen muutosta. Kolmantena seikkana vaikuttaa se, tarkoittaa-

ko vaikutus ylipäättänään muutosta, eli tarkoitetaanko vaikutuksella tiedon, asenteiden ja käyttäytymisen vaihtumista toisenlaiseksi vai voisiko vaikutus tarkoittaa muutoksen torjumista tai asenteiden pönkittämistä. Neljäntenä seikkana vaikuttaa se, millä aikajänteellä vaikutusta tarkastellaan, eli lyhyellä vai pidemmällä jaksolla (Kunelius 2004: 127 – 128). Kuneliuksen (2004) mukaan on kuitenkin selvää, että joukkoviestinnällä on yhteiskunnallisesti merkittäviä vaikutuksia. Nämä vaikutukset ovat pitkäaikaisia ja kasvautuvia ja vaikuttavat esimerkiksi siihen, miten miellämme todellisuuden, mistä näkökulmasta sitä katsomme, millä kielellä siitä puhumme ja millaiseksi ymmärrämme muut ihmiset.

Ulla Järvi (2011:11,187) toteaa, että henkilökohtainen terveys ja hyvinvointi ovat keskeinen osa ihmisen identiteettiä. Terveys ja sairaus ovat syvästi intiimejä elämänalueita ihmisessä ja heidän ajattelussaan. Niinpä terveyttä, sairautta ja hyvinvointia koskeva journalismi tunkeutuu väistämättä ihmisen yksityisyyden reviirille. Terveysjournalismi tarjoaa vinkkejä, neuvoja tai suoranaisia ohjeita ihmisten erilaisten päätösten tueksi, mutta sen rinnalla kilpailevat monet muut tieto- ja kokemuslähteet kuten esimerkiksi perhe, koulu ja terveydenhuollon ammattilaiset. Tämän lisäksi ihminen poimii näistä eri tietolähteistä ja tulkinnoista itselleen mieluisia ja sivuuttaa epämieluisat. Ihmisten asenteet ja mielipiteet terveyttä kohtaan sekä terveyskäyttäytyminen ovat siis monen tekijöiden summa, eikä ihminen ole vain joukkotiedotuksen vaikutuksen alaisena vaan keskellä tiedon, tunteiden, asenteiden, arvojen ja merkitysten verkostoa. (Järvi 2011:11,181.)

Erään kanadalaisen tutkimuksen mukaan median vaikutukset ihmisten mielipiteisiin ja käyttäytymiseen eivät ole yksiselitteisiä. Median rooli ei ole vain välittää tietoa terveysaiheista, vaan sillä on vaikutusta myös ihmisten mielipiteisiin. Samassa tutkimuksessa todetaan, että sanomalehdet ovat vieläkin yksi tärkeimmistä terveystiedon tiedonlähteistä internetin suosion kasvusta huolimatta. Tutkijat raportoivat myös, että 85 % kanadalaisista uskoi muuttaneensa ainakin kerran terveyskäyttäytymistään mediassa käsitellyn terveysaiheisen jutun vaikutuksesta. (Rachul – Ries – Caulfield 2011.)

Sanomalehtien tärkeydestä terveystiedon välittäjänä raportoidaan myös eräässä toisessa tutkimuksessa, jossa todetaan, että sanomalehtiä lukevien on vaikeaa välttää lehdessä olevaa tietoa ja estää sen vaikutuksia mielipiteisiin ja käytökseen (Guillame –

Bath 2008). Yhden tutkimuksen mukaan medialla on myös tärkeä rooli ihmisten opettamisessa ja tietoisuuden lisäämisessä. Esimerkiksi silloin, kun kyse on jostain uudesta lääketieteellisestä sovelluksesta, josta ihmiset eivät vielä tiedä paljoa (Kelly – Leader – Mittermaier – Hornik – Cappella 2009: 308 - 313).

Eräissä tutkimuksissa kerrotaan median voivan lietsoa ihmisiä jopa paniikkiin, jos aiheena on esimerkiksi tauti, josta on vähän tai ei ollenkaan tutkittua tietoa. Kun taas tavallisten tautien, kuten esimerkiksi kausi-influenssan, käsittely ei saa mitään reaktiota aikaiseksi. Samassa tutkimuksessa kerrotaan myös, että aikaisempien viestinnän teorioiden mukaan medialla on suora ja nopea vaikutus jokapäiväiseen ajatteluun. Viimeaikaiset tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että median kautta saatua viestiä ei omaksuta sellaisenaan, vaan kulttuurin normit vaikuttavat ja ihmiset voivat jopa vastustaa dominoivia viestejä (Tchuenche – Dube – Bhunu – Smith 2011). Myös Sinikka Torkkolan (2008: 63) mukaan median terveysvaikutuksia selvittäneiden tutkimusten tuloksia on kritisoitu siitä, että ne sivuuttavat kokonaan kulttuurin käsitteen ja unohtavat sosiaaliset prosessit, joissa terveyttä ja sairautta rakennetaan.

4 Rokotusasenteista Suomessa

4.1 Rokotusasenteet

Suuri osa pahimmista tartuntataudeista on saatu Suomestakin hävitettyä juuri rokotteiden avulla. Nykyään ollaan niin tottuneita näiden tautien poissaoloon, että rokottamisen yhteyttä siihen voi olla vaikea muistaa. Tällöin pelko rokotteen antamasta suojasta joitain kauan sitten esiintyneitä tauteja vastaan voi vaihtua peloksi itse rokotetta ja siitä aiheutuvia mahdollisia haittavaikutuksia kohtaan. Rokotuskattavuus on Suomessa kaiken kaikkiaan hyvä. Mutta kuten kaikkeen terveyteen liittyvään, myös rokotuksille löytyy vastustajansa, jotka luonnollisesti nostavat päätään aina, kun jotain uutta ja hälyttävää tapahtuu. (Hulkko ym. 2005)

Vantaalla perustettiin vuonna 2002 Rokotusinfo ry, joka ilmoittaa tehtäväkseen mm. edistää jokaisen itsemääräämisoikeutta omien ja lastensa rokotusten tai rokottamatto-

muuden suhteen sekä edistää monipuolisen rokotuksiin liittyvän informaation saatavilla oloa. Yhdistys puolustaa rokotusten ja niihin liittyvien palveluiden kuluttajien etuja. Sen tarkoitus ei ole ottaa kantaa rokotuksia vastaan tai niiden puolesta, ei yksittäisten rokotusten osalta eikä yleensä rokotusten suhteen. Internet-sivuillaan yhdistys kieltäytyy ottamasta kantaa STM:n rokotusohjelman sisältöön ja he ilmoittavat, että eivät ole rokotusten vastustajia eivätkä puolustajia. (Rokotusinfo 2011.) Käsityksemme Rokotusinfo ry:stä on kuitenkin se, että yhdistys suhtautuu rokottamiseen ja rokotteisiin kriittisesti.

4.2 Viestinnän vaikutus rokotusasenteisiin

Medialla voi olla sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia rokotusasenteisiin. Hyvän rokotuskattavuuden näkökulmasta mediassa tulisi suosia ja julkaista asiantuntevia, rohkaisevia ja yksiselitteisiä raportteja. Näin välttyttäisiin turhalta sensaatiohakuisuudelta. Mediaa tulisi pitää eräänlaisena työvälineenä, joka kannustaa käyttämään todistettusti tehokkaita terveyspalveluja ja toisaalta myös kehottaa välttämään palveluita, joiden tehokkuudelle ja turvallisuudelle ei ole selkeää näyttöä (Grill – Ramsay – Minozzi 2005: 1-27).

Median raportit rokotteiden turvallisuuden epäilystä vaikuttavat mitä todennäköisimmin ihmisten suhtautumiseen rokotteisiin, jolloin pelko sairastumisesta saattaa vaihtua peloksi rokotetta kohtaan (Leask 2002). Esimerkiksi Walesissa eräs paikallislehti raportoi epäsuotuisaan sävyyn MPR-rokotteen (rokote tuhkarokkoa, sikotautia ja vihurirokkoa vastaan) ja autismin yhteydestä kesä-syyskuussa 1997. Uutisoinnin jälkeen otettujen MPR-rokotteiden määrä laski 13,6 % kyseisen sanomalehden levikkialueella, kun se muualla maassa laski vain 2,4 % (Goodyear-Smith – Petousis-Harris – Vanlaar – Turner – Ram 2007: 759 - 770). Medialla oli suuri merkitys myös Ranskassa kohutusta B-hepatiittirokotteen ja MS-taudin yhteydestä toisiinsa, jota ei kuitenkaan kyetty todistamaan (McIntyre ja Leask 2003: 487 - 491).

Eri puolilla maailmaa on myös rokotemyönteisiä, rokotuskattavuuden säilyttämiseen sekä kasvattamiseen pyrkiviä mediatapahtumia, joita ovat esimerkiksi National Immunization Awareness Month, Centers for Disease Control and Prevention 2011 Yhdysvalloissa ja National Immunization Awareness Week, Canada coalition for Immunization

Awareness and Promotion Kanadassa. World Health Organization (WHO:n) Euroopan aluetoimiston järjestämää European Immunization Week (EIW) on vietetty vuodesta 2005 lähtien. Huhtikuussa 2011 järjestetyn EIW:n pääteemana oli ”Jaettu ja ratkaisuja yhteisiin uhkiin”. Teemalla pyrittiin osoittamaan yhteistyön sekä kokemusten ja ratkaisujen jakamisen tärkeys, jotta mahdollisimman hyvä rokotuskattavuus olisi saavutettavissa. (WHO 2011.)

Sikainfluenssa-narkolepsia - kohu on kuohuttanut mielipiteitä ja aiheuttanut epätietoisuutta Pandemrix®-rokotteen turvallisuudesta jo ensimmäisestä aiheesta kirjoitetusta uutisesta lähtien. Aihetta on puitu monella eri taholla talonpihan leikkipaikalta asiantuntija keskusteluihin ajankohtaisohjelmissa. Ihmiset ovat kirjoittaneet asiaan liittyvää kritiikkiä myös omilla blogisivuillaan. Esimerkiksi erikoislääkäri Antti Heikkilä kirjoittaa omassa blogissaan otsikolla H1N1 – ”pelko on aseeni” seuraavasti: ”Flunssa-asiassa hype on korvannut tosiasiat. THL on Puskan johdolla siirtynyt asiallisesta tiedonvälityksestä hallitsemaan joukkoja pelolla. Yliääkäri Terhi Kilpi on ottanut kohteekseen herkimät uhrin, odottavat äidit”. (Antin blogi 23.10.2009.)

Oikeus ja kohtuus – blogissa ladataan puolestaan vielä rajummin: ”Sikainfluenssarokote on hengenvaarallinen! Myös aikuisten on syytä tunnustaa viimeinkin tosiasiat testaamattoman ja hätäisesti lääketeollisuuden piilotettuihin tarpeisiin luodun rokotteen turvallisuudesta. Rokote, joka oli tehty suojelemaan lapsia ja nuoriamme, on itse asiassa aiheuttanut enemmän vahinkoa, kuin mitä rokotteella olisi koskaan voitu saavuttaa”. (Oikeus ja kohtuus – blogi 20.8.2010). Edellä mainituissa blogi-julkaisuissa on menty kauas uutisista, joita saimme lukea Suomessa Pandemrix® - rokotuskampanjan alkaessa. Kun ensimmäisistä rokote-eristä ei riittänyt kaikille, luimme lehdistä vastaavia artikkeleita kuten tämä Aamulehden raportti terveysasemilta: ”Taistelu rokotuksista – Hatanpäällä käsirysi lähellä, Kuopiossa ja Hartolassa hoitajille uhkauksia”. (Aamulehti 6.11.2009.)

4.3 Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välinen syy-yhteys

Sikainfluenssa pandemia lähti liikkeelle Meksikosta ja Yhdysvalloista huhtikuussa 2009. Pandemiasta viestittiin välittömästi ympäri maailma ja eri maissa sen vakavuuteen suhtauduttiin vaihtelevasti sekä yksilöiden että hallituksen tasolla. Kyseessä oli kuitenkin

vakava tauti, joka esimerkiksi Hollannissa johti noin 2200 henkilön sairaalahoitoon ja lähes 70 ihmisen kuolemaan (Bults – Beaujean – Richardus – Steenbergen – Voeten 2011: 6226 - 6235).

Pandemrix[®]-rokotteen rokotuskattavuus oli kaiken kaikkiaan matala ympäri maailmaa myös terveydenhoitoalan henkilökunnan joukossa. Tämä saattoi johtua esimerkiksi siitä, että omaa sairastumista pidettiin epätodennäköisenä, jolloin rokotusta ei nähty tarpeellisena. Kansan suhtautumiseen rokotuksen hyödyllisyydestä vaikutti myös luottamus maan terveydenhuollon viranomaisiin ja hallitukseen, sekä se mitä kunkin maan mediassa aiheesta kirjoitettiin (Poland 2010.)

Suomessa Pandemrix[®]-rokotukset keskeytettiin varotoimenpiteenä elokuussa 2010. Näin toimittiin, koska narkolepsiatapausten havaittiin lisääntyneen rokotuksen saaneilla lapsilla ja nuorilla. Pandemrix[®]-rokote ja sitä edeltänyt mallirokote olivat läpikäyneet EU:n lääkelainsäädännön edellyttämät tutkimukset ennen myyntiluvan myöntämistä. Tällä tai millään muullakaan rokotteella ei ollut tiedossa haittavaikutuksena narkolepsiaa. Uusien havaintojen perusteella THL:n pääjohtaja kuitenkin nimesi kansallisen narkolepsiatyöryhmän selvittämään narkolepsian, sikainfluenssan ja sikainfluenssarokotteen välisiä mahdollisia yhteyksiä syyskuussa 2010. Samanaikaisesti käynnistettiin immunogeneettisiä ja virologisia tutkimuksia syy-yhteyden syvällisemmäksi ymmärtämiseksi. Edellä mainitun selvitystyön perusteella kansallinen narkolepsiatyöryhmä vahvisti 31.8.2011 julkaistussa loppuraportissaan, että talvella 2009–2010 annetulla Pandemrix[®]-rokotteella oli myötävaikutusta narkolepsiatapausten lisääntyneeseen määrään 4–19-vuotiailla rokotteen saaneilla henkilöillä. Työryhmän mukaan näyttää todennäköisimmältä, että rokote on lisännyt narkolepsiaa yhteisvaikutuksessa altistavan perimän ja muun ympäristötekijän tai -tekijöiden kanssa. (THL 2011e.)

Selvityksestä johtuen Euroopan lääkevirasto antoi 21.7.2011 suosituksen, missä kehoitettiin alle 20-vuotiaita ottamaan Pandemrix[®]-rokote ainoastaan silloin, jos kausi-influenssarokotetta ei ollut saatavilla, ja kyseinen henkilö tarvitsi rokotesuojan H1N1-virusta vastaan. Tällainen tapaus oli kyseessä esimerkiksi silloin, jos henkilö oli vaarassa sairastua influenssan vakavaan tautimuotoon tai sen liitännäissairauteen. Narkolepsiatyöryhmä arvioi yhdessä Euroopan lääkeviraston kanssa Pandemrix[®]-rokotteen yleisen hyöty-haittasuhteen olevan siten edelleen hyödyn puolella. (THL 2011a.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian syy-yhteydestä käytyä uutisointia mediassa elokuussa 2010–lokakuussa 2011. Uutisoinnin medialähteinä olivat radio (YLE 1), television MTV3-, YLE- ja Nelonen-kanavat sekä sanomalehdistä Helsingin Sanomat, Iltasanomat, Iltalehti ja Kaleva (Pohjois-Suomen suurin ja Suomen neljänneksi suurin seitsemänpäiväinen sanomalehti). Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa syy-yhteyden aiheuttamasta mediakohusta, jolloin saataisiin parempi ymmärrys median vaikutuksesta rokotusmyönteisyyteen ja rokotuskattavuuteen. Tavoitteena on myös saada työkaluja rokotusviestintään sekä asiantuntijoille että terveydenhuoltoalan ammattilaisille. Opinnäytetyömme tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisestä syy-yhteydestä on uutisoitu mediassa?
2. Ketkä ovat uutisointien tietolähteitä/ketkä puhuvat uutisoinneissa?

6 Tutkimuksen toteutus

6.1 Aineiston keruu

Käsitteitä varten keräsimme tietoa muun muassa aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Terveyskirjaston sekä muilta käsitteitä koskevilta internetsivuilta. Viitekehystä varten keräsimme tietoa alan kirjallisuudesta, internetsivuilta ja tutkimuksista. Tutkimuksia etsimme PubMed-, EBSCOhost-, Cinahl- ja Medic-tietokannoista. Käytimme hakusanoina *Swine flu/ A(H1N1)/pandemrix and narkolepsia, vaccination/pandemrix and media, swine flu/A(H1N1) and media, terveystiedettä, media, joukkoviestintä, journalismi, rokotus ja vaccination*. Valitsimme lähteiksi vuosina 2000–2011 julkaistut, suomen- tai englanninkieliset julkaisut ja tutkimukset.

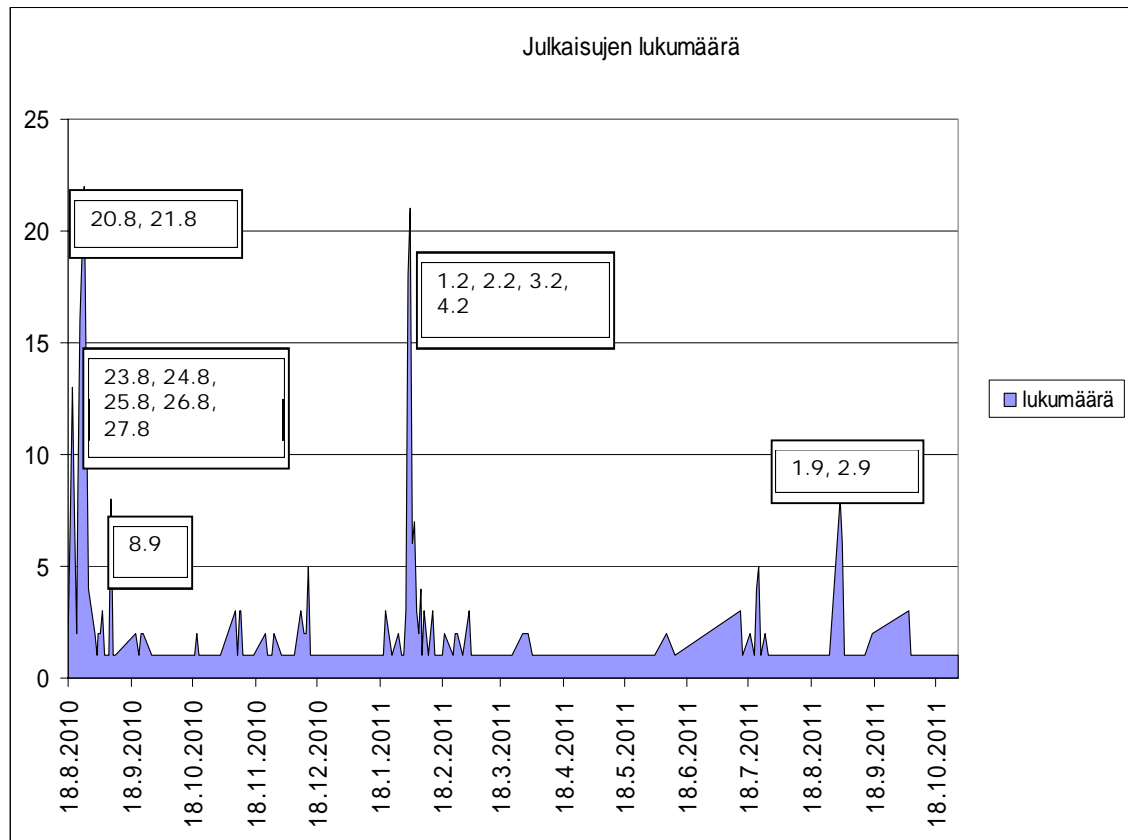
Mediakartoitusta varten keräsimme analysoitavan aineiston Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, M-brain Oy:n tekemästä, mediaseurannasta aikavälillä elokuu 2010–lokakuu

2011. M-brain Oy on verkkoviestinnän seurantaan erikoistunut tietopalveluyritys. Hakusanoina käytimme *narkolepsia, sikainfluenssa ja syy-yhteys*. Valitsimme uutisoinnit, joiden medialähteinä olivat radio (YLE 1), neljä sanomalehteä: Helsingin Sanomat, Iltasanomat, Iltalehti, Kaleva (Pohjois-Suomen suurin ja Suomen neljänneksi suurin seitsemänpäiväinen sanomalehti) sekä television kolme kanavaa: MTV3, YLE ja Nelonen.

6.2 Aineiston analysointi

6.2.1 Mediaseurannan määrällinen analysointi

Analysoimme Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen M-brain Oy:n mediaseurannasta kerätyt uutisoinnit ensin määrällisesti. Analyysi tehtiin laskemalla elokuun 2010–lokakuun 2011 välillä Helsingin Sanomissa, Iltasanomissa, Iltalehdessä, Kalevassa, MTV3-, YLE- ja Nelonen-kanavilla sekä radiossa (n=8) olevien uutisointien lukumäärät kutakin päivää kohti. Tuloksista tehtiin viivadiagrammi uutisoinnin määrän (y-akseli) ja ajankohdan (x-akseli) välisestä suhteesta (kuvio 1). Määrällisellä analyysillä selvitettiin päivämäärät, jotka sisälsivät yli viisi uutisointia. Näiden uutispiikkien päivämäärät olivat 20.8., 21.8., 23.8., 24.8., 25.8., 26.8., 27.8., 8.9., 1.2., 2.2., 3.2., 4.2., 1.9. ja 2.9. (Kuvio 1). Näiden päivämäärien uutisoinneista tehtiin ensin yhteenveto ja uutisoinnit analysoitiin seuraavaksi laadullisella sisällönanalyysillä.

Kuvio 1. Määrällisen analyysin viivadiagrammi

Aineiston keruun tuloksena Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen M-brain Oy:n tietokannasta saatiin 103 uutisointia, eli $n=103$. Uutisointien lähteet ja niistä kerättyjen uutisointien lukumäärät on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Uutisointien lähteet ja lukumäärät

Uutisoinnin lähteet	Uutisointien lukumäärät
Yle uutiset	41
MTV3 uutiset	23
Nelosen uutiset	2
Radio	1
Helsingin sanomat	14
Kaleva	7
Iltalehti	9
Ilta-Sanomat	6
Yhteensä 8	Yhteensä 103

6.2.2 Yhteenveto Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian syy-yhteyden uutisoinnista 1.8.2010–31.10.2011

Käsittelimämme uutisoinnit lähtivät liikkeelle 20.8.2010 ja 21.8.2010 siitä, kun lisääntyneet narkolepsiatapaukset ja niiden mahdollinen kytkös sikainfluenssarokotteeseen tulivat julkisuuteen. Tällöin epäiltiin myös, että lääkärit olisivat pimittäneet tutkimustuloksiaan liittyen narkolepsian ja Pandemrix®-rokotteen väliseen mahdolliseen yhteyteen. Pimittäminen tapahtui siinä toivossa, että lääkärit saisivat ensimmäisenä julkaista tutkimustuloksensa kyseistä yhteyttä koskien. (Yle Juha Karilainen 21.8.2010). Keskustelu jatkuu 23. ja 24.8.2010 keskittyen Pandemrix®-rokotteen turvallisuuteen sekä rokotteiden hyödyllisyyteen ja turvallisuuteen yleensä. THL:n virallista kantaa Pandemrix®-rokotteen ja narkolepsian väliseen mahdolliseen yhteyteen odotettiin edelleen. THL:n pääjohtaja Pekka Puska antoi haastattelun, missä hän sanoi rokotuspäätöksen olleen kilpajuoksua ajan kanssa. (MTV3 uutiset 24.8.2010).

Päätös Pandemrix®-rokotteen jakamisen lopettamisesta tuli uutisiin 25.8.2010, mutta rokotetta sai edelleen pyydettyäessä. Otsikoihin palasi 26.8. edelleen lääkäreiden mahdollinen narkolepsiaepäilyjen laaja pimittäminen. Pandemrix®-rokotteen ja narkolepsian välistä mahdollista yhteyttä käsiteltiin myös Euroopan lääkeviraston EMEA:n kokouksessa, mikä pääsi otsikoihin 27.8. Narkolepsian ja Pandemrix®-rokotteen mahdollisesta yhteydestä aiheutunut kohu Suomessa oli herättänyt myös Ruotsin viranomaiset selvittämään asiaa. Uutisoinneissa kerrottiin 8.9. tutkimuksissa selvinneen, ettei Ruotsin narkolepsiatapauksilla ollut yhteyttä Pandemrix®-rokotteeseen.

THL ilmoitti 1.2.2011, että Pandemrix®-rokotteen ja narkolepsiatapausten välillä on selvä yhteys. Uutinen pääsi otsikoihin myös 2., 3. ja 4.2.2011. Edellä mainittuina päivinä uutisoinneissa pohdittiin myös sitä, kuka tapahtumasta on vastuussa ja kuka korvaa vahingot narkolepsiaan sairastuneille ja heidän perheilleen. Sanomalehti Kaleva muistutti pääkirjoituksessaan, että korvaus on vain laiha lohtu. (Kaleva 3.2.2011).

THL:n teettämässä loppuraportissa kävi ilmi, että Pandemrix®-rokotteen ja narkolepsian välillä on yhteys, mistä uutisoitiin 1. ja 2.9.2011. Loppuraportin mukaan rokote kasvatti 4–19-vuotiaiden lasten ja nuorten sairastumisriskin lähes 13-kertaiseksi verrattuna rokottamattomiin lapsiin. Syyskuun alun uutisoinnissa pohdittiin myös edelleen sitä, kuka korvaa narkolepsiaan sairastuneille ja heidän perheilleen aiheutuneet kulut.

6.2.3 Mediaseurannan laadullinen sisällönanalyysi

Valitsimme mediaseurannan analyysimenetelmäksi laadullisen sisällönanalyysin. Se on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja, kuten esimerkiksi kirjoja, artikkeleita, haastatteluita, puhetta tai raportteja, systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällönanalyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä sanallinen kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Kyseinen menetelmä soveltuu hyvin joukkotiedotuksen tuotteille kuten esimerkiksi sanoma- ja aikakauslehdille, elokuville ja radio- ja tv-ohjelmille, koska sillä päästään käsiksi muun muassa ihmisten kokemuksiin, ajatuksiin, ennakkoluuluihin ja mielikuviin. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 84 -103.)

Laadullisen aineiston sisällönanalyysissä voidaan erottaa vielä induktiivinen eli aineistolähtöinen ja deduktiivinen eli teorialähtöinen analyysi. Aineistolähtöisessä analyysissä luokitellaan sanoja tai ilmaisuja niiden teoreettisen merkityksen perusteella ja tutkimusaineistosta pyritään luomaan teoreettinen kokonaisuus siten, etteivät aikaisemmat havainnot, tiedot, tai teorit ohjaa analyysiä. Teorialähtöisessä analyysissä taas ovat lähtökohtana teoria ja teoreettiset käsitteet, jolloin analyysiä ohjaa joku teema tai käsittekartta (Tuomi – Sarajärvi 2009: 113; Kankkunen – Vehviläinen – Julkunen 2009: 135). Käytimme aineistomme analysointiin laadullisen sisällönanalyysin aineistolähtöistä analyysimenetelmää, koska aikaisemmat tiedot, havainnot tai teorit eivät ohjanneet analyysiä.

Aineistolähtöisessä analyysissä aineiston analysointi voidaan jakaa karkeasti kolmeen vaiheeseen, joita ovat aineiston pelkistäminen, aineiston ryhmittely ja teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston pelkistämässä analysoitavasta dokumentista karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois ja nostetaan aineistosta tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset esiin. Pelkistäminen voi tapahtua esimerkiksi alleviivaamalla aineistosta tutkimustehtävän kysymyksiä kuvaavat ilmaisut erivärisillä kynillä ja lyhentämällä alkupepärisilmaukset vielä pelkistettyyn muotoon. Aineiston ryhmittelyssä aineistosta koodatut pelkistetyt ilmaukset käydään läpi ja ryhmitellään alaluokkiin ilmauksia yhdistävien käsitteiden perusteella. Aineiston teoreettisten käsitteiden luomisessa aineiston ryhmittelyssä luoduista alaluokista muodostetaan yläluokkia ja niistä edelleen pääloukat. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä pyritään siis alkuperäisestä aineistosta löytämään ensin keskeiset käsitteet tutkittavasta ilmiöstä ja yhdistelemällä käsitteitä saamaan vastaus tutkimuskysymyksiin. (Tuomi – Sarajärvi 2009: 108 - 113.)

Tutkimuksen tarkoitus ohjasi analyysia alusta asti siten, että aineistosta haettiin vastausta tutkimuskysymyksiin. Analyysi aloitettiin lukemalla aineisto läpi useaan kertaan. Aineistosta alleviivattiin eri väreillä ilmaisut, jotka antoivat vastauksen tutkimuskysymyksiin. Valitsimme analyysiyksiköiksi ajatuskokonaisuuksia, jotka sisälsivät yhden tai useampia lauseita. Ilmaisut koodattiin numeroin, jossa ensimmäinen numero kuvasi uutisoinnin järjestysnumeroa ja toinen numero kuvasi ilmaisun esiintymisjärjestystä kyseisessä uutisoinnissa (Esimerkiksi: *4.1 Sikainfluenssan ja narkolepsian yhteyttä selvitetään, mutta THL ei ole kieltänyt rokotteen antamista lapsille*). Tämän jälkeen ilmaisut pelkistettiin lyhyempään muotoon (taulukko 2). Pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin ilmaisuista nousseiden teemojen mukaan (ks. liite 3).

Taulukko 2. Esimerkki analyysiyksikköjen koodaamisesta ja pelkistämisestä

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
4.1 Sikainfluenssan ja narkolepsian yhteyttä selvitetään, mutta THL ei ole kieltänyt rokotteen antamista lapsille.	4.1 Sikainfluenssan ja narkolepsian yhteyttä selvitetään
20.2 Ensin on tutkittava, liittyvätkö Suomen narkolepsiatapaukset sikainfluenssa-rokotteeseen. Tutkijat ovat nostaneet esiin rokotteen tehosteaineen mahdollisen yhteyden todettuihin tapuksiin.	20.2 On tutkittava, liittyvätkö Suomen narkolepsiatapaukset sikainfluenssarakotteeseen ja tutkijat nostaneet esiin rokotteen tehosteaineen mahdollisen yhteyden
25.5 Kansallinen rokotusasiantuntijatyöryhmä kokoontuu tiistaina pohtimaan H1N1-rokotteen, sikainfluenssan ja narkolepsian mahdollista yhteyttä.	25.5 Kansallinen rokotusasiantuntijatyöryhmä kokoontuu pohtimaan H1N1-rokotteen, sikainfluenssan ja narkolepsian mahdollista yhteyttä.

Jokaisen ryhmän pelkistetyistä ilmaisuista johdettiin alaluokat (ks. taulukko 3).

Taulukko 3. Esimerkki pelkistettyjen ilmauksien johtamisesta alaluokkiin

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat
4.1 Sikainfluenssan ja narkolepsian yhteyttä selvitetään	Syy-yhteyttä selvitetään
20.2 On tutkittava, liittyvätkö Suomen narkolepsiatapaukset sikainfluenssarakotteeseen ja tutkijat nostaneet esiin rokotteen tehosteaineen mahdollisen yhteyden	Syy-yhteyttä tutkitaan
25.5 Kansallinen rokotusasiantuntijatyöryhmä kokoontuu pohtimaan H1N1-rokotteen, sikainfluenssan ja narkolepsian mahdollista yhteyttä.	Syy-yhteyttä kokoonnutaan pohtimaan

Luokat ryhmiteltiin niin, että samansisältöiset alaluokat yhdistettiin ja niitä yhdistävän asian perusteella alaluokille nimettiin yläluokka. Tämän jälkeen nimettyjä ala- ja yläluokkia tarkasteltiin ja alkuperäisaineistosta varmistettiin, että ne kuvasivat tutkimuksen tarkoitusta. Yläluokat yhdistettiin pääluokaksi tutkimuskysymysten mukaan (ks. taulukko 4).

Taulukko 4. Esimerkki alaluokkien, yläluokan ja pääluokan johtamisesta

Alaluokat	Yläluokat	Pääluokka
Syy-yhteyttä selvitetään	Syy-yhteyden selvittäminen	Syy-yhteyden uutisointi
Syy-yhteyttä tutkitaan		
Syy-yhteyttä kokoonnutaan pohtimaan		
Syy-yhteyttä selvitetään epidemiologisesti		
Syy-yhteyden selvitysmenetelmää pohditaan		
Syy-yhteys vaatii lisäselvityksiä		
Väestötutkimus ainoa tapa selvittää syy-yhteys		

Toisen tutkimuskysymyksen kohdalla alaluokat muodostuivat uutisoinneissa esiintyneiden henkilöiden määrästä. Tutkimuskysymyksellä etsittiin tietolähdettä uutisointien takana, jolloin yläluokaksi muodostui uutisoinneissa esiintyneiden henkilöiden ammattikunta/titteli. Analyysin pääluokka johdettiin jälleen tutkimuskysymyksestä (ks. kuvio 2).

7 Tulokset

7.1 Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisointi mediassa

Sisällönanalyysistä nousi esiin yhdeksän eri yläluokkaa koskien sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välistä syy-yhteyttä. Yläluokkia olivat syy-yhteyden selvittäminen, syy-yhteyden pitäminen yllätyksenä, syy-yhteyden pitäminen selvänä, syy-yhteyden epäily, syy-yhteyden mahdollinen peittäminen, syy-yhteyden vaikutus rokottamiseen, syy-yhteyden

pitäminen epäselvänä, korvausten maksu sekä vanhempien asenteita syy-yhteyttä kohtaan.

Syy-yhteyden selvittäminen (n=7) tarkoitti, että syy-yhteyttä selvitetään, tutkitaan ja kokoonnutaan pohtimaan. Uutisoinneissa mainittiin, että syy-yhteyden selvitysmenetelmiä tulisi pohtia ja syy-yhteyden sanottiin vaativan vielä lisäselvityksiä. Lisäksi uutisoineissa mainittiin, että syy-yhteyttä tulisi selvittää epidemiologisesti ja väestötutkimuksella.

Syy-yhteyden yllätyksenä pitäminen (n=3) tarkoitti, että kukaan ei osannut ajatella mahdollisen syy-yhteyden olemassaoloa. Narkolepsian ei odotettu olevan rokotteen haittavaikutus ja riski narkolepsiaan sairastumisesta tuli järkytyksenä.

Syy-yhteyden selvänä pitäminen (n=6) tarkoitti, että Pandemrix®-rokotteen todettiin lisänneen narkolepsiatapauksia lapsilla Suomessa ja ajallinen yhteys oli selvä. Rokotteella uutisointiin olevan selvä yhteys narkolepsiaan ja rokotettujen lasten yhdeksänkertainen riski sairastua mainittiin myös uutisoineissa. Lisäksi Pandemrix®-rokotteesta uutisointiin myötävaikuttajana narkolepsiatapauksissa ja sen mainittiin lisänneen narkolepsiaa yhteisvaikutuksessa jonkun muun tekijän kanssa.

Syy-yhteyden epäily (n=4) tarkoitti, että yhteyttä ei osattu epäillä ja että lasten epäiltiin saaneen rokotteesta narkolepsiaa. Epäilyn uutisoineissa mainittiin mahdollisesta syy-yhteydestä olleen keskustelua, ja että tutkimustulokset vahvistavat epäilyjä syy-yhteydestä.

Syy-yhteyden mahdollinen peittäminen (n=3) käsitti uutisoiteja lääkäreiden ja tutkijoiden mahdollisesta syy-yhteysepäilyiden ilmoittamatta jättämisestä sekä tietojen mahdollisesta pimittämisestä. Uutisoineissa mainittiin erikseen, että THL ei ole pimittänyt tietoja.

Syy-yhteyden vaikutus rokottamiseen -uutisoineissa (n=5) mainittiin, että rokotukset ovat nyt katkolla syy-yhteyden selvitysten ajan ja että rokotukset on keskeytetty narkolepsiatapausten lisääntyä. Lisäksi uutisoitiin, että rokotusten keskeyttämistä on suo-

siteltu, rokotteen jakamista on hillitty ja että rokottaminen on keskeytetty varotoimenpiteenä.

Syy-yhteyden pitäminen epäselvänä -uutisoineissa (n=8) mainittiin, että syy-yhteydestä ei ole vielä tieteellisiä todisteita, syy-yhteydestä on vain vähän tietoa ja että taustalla on mahdollisesti useampia vaikuttavia tekijöitä. Uutisoineissa sanottiin ajallisen ilmaantumisen olevan ainoa syy-yhteys ja että syy-yhteydestä on olemassa vasta olettaamus. Uutisoineissa oltiin myös sitä mieltä, että syy-yhteyttä ei ilmeisesti ole ja että totuus syy-yhteydestä ei selviä koskaan.

Korvausten maksu -uutisoineissa (n=8) sanottiin korvausten olevan oikeutettuja, niiden maksua on suositeltu ja niitä kiirehditään. Vanhempien kerrottiin vaativan valtiolta korvauksia ja lääkevahinkopoolin uutisoitiin olevan ensisijainen korvaaja, eikä lääkeyhtiö GlaxoSmithKline joudu korvausvastuuseen. Lisäksi uutisoitiin, että korvauksien saamiseksi vaaditaan todisteita ja niihin vaaditaan vakuutusehtojen mukainen yhteys.

Vanhempien asenteita syy-yhteyttä kohtaan -uutisoineissa (n=8) oli mielipiteitä siitä, että vanhempien annettiin ymmärtää rokotteen olevan turvallinen ja välttämätön ja oikeilla tiedoilla narkolepsiatapauksilta olisi välttytty. Viranomaiset olivat tehneet vanhempien mielestä virheitä, ja nyt epäluulo rokotetta kohtaan kasvaa. Uutisoineissa vanhemmat sanovat, että heidän mukaan syy-yhteys oli alun perinkin selvä ja he ovat tiedostaneet syy-yhteyden jo pitkään. Vanhemmat ottavat tapahtuneen raskaasti, mutta syy-yhteyden toteaminen ei ole lisännyt yhteydenottoja neuvoloihin.

7.2 Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen syy-yhteyden uutisoinnin tietolähteet

Uutisointien sisällönanalyysistä saatiin tulokseksi 10 yläluokkaa koskien uutisointien tietolähteitä. Nämä olivat professorit/dosentit/arkkiatrit (n=25), lääkärit (n=29), THL/THL:n johto (n=40), tutkijat (n=22), viranomaiset/korvausviranomaiset (n=32), toimittajat (n=12), asiantuntijaryhmät (=13), terveysalan-työntekijät (n=3), vanhemmat (=12) ja muut (n=2) (ks kuvio 2). Alaluokat löytyvät eriteltyinä liitteestä 3.

2. TUTKIMUSKYSYMYS

<u>ALALUOKAT</u>	<u>YLÄLUOKAT</u>	<u>PÄÄLUOKKA</u>
n=25	PROFESSORIT, DOSENTIT, ARKKIATRIT	
n=29	LÄÄKÄRIT	
n=40	THL/ THL:N JOHTO	
n=22	TUTKIJAT	
n=32	VIRANOMAISET/ KORVAUSVIRANOMAISET	UUTISOINTIEN TIETOLÄHTEET
n=12	TOMITTAJAT	
n=13	ASiantuntijaryhmät	
n=3	TERVEYSALAN TYÖTEKIJÄT	
n=12	VANHEMMAT	
n=2	MUUT	

Kuvio 2. Toisen tutkimuskysymyksen aineiston luokittelu

8 Pohdinta

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön eettisyyttä tukee se, että työ on suoritettu noudattaen hyvää tieteellistä käytäntöä. Käytäntöön kuuluu, että opinnäytetyö on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskohtaisesti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten edellyttämällä tavalla (Tuomi – Sarajärvi 2009: 133). Työssämme käytetty laadullinen sisällönanalyysi on yleisesti käytetty ja tieteellisesti hyväksytty menetelmä. Aineiston keruu, analysointi ja raportointi on suoritettu noudattaen mahdollisimman tarkasti ja seikkaperäisesti tutkimusmenetelmän ohjeita. Opinnäytetyön kannalta merkitykselliset sidonnaisuudet raportoidaan työssä. Opinnäytetyö on osa hanketta, joka tehdään yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Tutkimusaineistona olevat uutisoinnit ovat julkisia dokumentteja ja ne on kerätty M-brain Oy:n toimesta THL:n käyttöön.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa tarkastellaan koko tutkimusprosessia ja arvioidaan tutkimuksen uskottavuutta, siirrettävyyttä, riippuvuutta sekä vahvistettavuutta (Lindberg – Suhonen 2012). Opinnäytetyön vahvistettavuutta tukee se, että kaksi henkilöä on ollut tekemässä työtä. Lisäksi opinnäytetyön eri vaiheet on tarkistanut kaksi opettajaa sekä THL:n hankkeesta vastaava tutkija Hanna Nohynek. Käsitteiden ja viitekehysten määrittämisen aineistona on pyritty käyttämään artikkeleita ja kirjoja, joiden on katsottu täyttävän opinnäytetyöhön vaadittavat tieteelliset kriteerit.

Opinnäytetyön uskottavuutta ja siirrettävyyttä lisää se, että analyysin eteneminen on kuvattu esimerkein alkuperäistekstistä alkaen ja alkuperäistekstien lähteet löytyvät opinnäytetyön liitteenä. Lisäksi sisällönanalyysin eri vaiheet on kuvattu mahdollisimman tarkasti, taulukoita ja liitteitä käyttäen, jolloin lukijan on helppo seurata analyysin etenemistä. Opinnäytetyön luokitukset kattavat aineiston hyvin, koska analyysin luokat nousivat suoraan aineistosta analyysin edetessä, eivätkä mitkään ennakkokäsitykset ohjanneet analyysia. Opinnäytetyön riippumattomuutta lisää se, että tutkimusaineisto koostui uutisoinneista. Alkuperäisilmaisut olivat valmiiksi jo hyvin pelkistettyjä, joten riski omien tulkintojen tekemiseen aineistosta oli melko pieni. Opinnäytetyön luotettavuutta heikentää se, että meillä ei ole aikaisempaa kokemusta vastaavanlaisen analyysin tekemisestä. Laadullinen sisällönanalyysin tulokset eivät ole koskaan täysin objektiiv-

visia, sillä analyysin tekijöiden tulkinnat vaikuttavat sen tuloksiin (Tuomi – Sarajärvi 2009: 134).

8.2 Tulosten tarkastelu

Ensimmäinen tutkimuskysymys koski narkolepsian ja Pandemrix®-rokotteen välisen syy-yhteyden uutisointia. Kysymykseen vastaavia luokkia nousi opinnäytetyön aineistosta esiin yhdeksän, joten narkolepsian ja Pandemrix®-rokotteen välistä syy-yhteyttä oli käsitelty monipuolisesti. Uutisoiteja on melko tasaisesti kaikista luokista, mutta eniten niitä oli syy-yhteyden selvittämisestä. Opinnäytetyössä analysoidut uutisoinnit kerättiin tietyltä ajanjaksolta, tietyistä medioista ja tietyin hakusanoin, joten eri aineistosta tehdystä analyysistä voi saada erilaisia tuloksia.

Opinnäytetyössä käsittelemämme ajanjakson uutisoinnit lähtivät liikkeelle syy-yhteyden peittelyepäilyistä. Uutisoinneissa kulki koko ajan taustalla epävarmuus syy-yhteydestä. Syy-yhteyttä pidettiin yllätyksenä, pidettiin selvänä, syy-yhteyttä epäiltiin sekä pidettiin epäselvänä. Eniten uutisoinneissa käsiteltiin kuitenkin syy-yhteyden selvittämistä. Tämä oli oletettavissa, sillä syy-yhteys oli pitkän aikaa epävarma. Syy-yhteyden selvittyä, ja THL:n loppuraportin valmistuttua, uutisoinneissa käsiteltiin pääasiassa korvausten maksua vanhemmille. Tässä vaiheessa myös vanhempien mielipiteet nousivat voimakkaammin esille. Mielipiteet käsitelivät lähinnä sitä, että vanhemmat olivat mielestään tienneet syy-yhteyden jo aikaisemmin.

Toinen tutkimuskysymys koski tietolähteitä uutisointien takana. Tähän kysymykseen vastaavia luokkia nousi aineistosta esiin 10, eli syy-yhteyttä oli tarkasteltu usean eri tietolähteen näkökulmasta. Useimpien uutisointien tietolähteinä olivat THL/THL:n johto sekä lääkärit ja tutkijat. Vanhempien mielipiteitä oli uutisoinneissa yllättävän vähän, vaikka nykyään media käyttää yhä enemmän tietolähteinään tavallisia ihmisiä, joilla voi olla omakohtaisia kokemuksia asiasta.

8.3 Johtopäätökset ja kehittämishaasteet

Loppupäätelmänä voimme todeta, että syy-yhteyttä käsiteltiin mediassa monipuolisesti, ja tietolähteinä olivat lähinnä lääkärit sekä terveydenhuollon asiantuntijat. Syy-yhteyttä

käsiteltiin maltillisemmin kuin itse sikainfluenssapandemiaa, eikä yhtä selkeää näkökulmaa noussut esille. Mielestämme uutisoineissa oli kuitenkin havaittavissa negatiivinen kaiku Pandemrix[®]-rokotteen valinnasta sekä rokottamisen kiireellisyydestä. Rokottamatta jättämisen haittoja ei juurikaan nostettu esille, eikä mahdollista sikainfluenssapandemian leviämistä ja sen seurauksia käsitelty kuin muutamissa uutisoinneissa. Aluksi Pandemrix[®]-rokote nähtiin uutisoinneissa narkolepsian aiheuttajana, mutta myöhemmin, tutkimusten edetessä, sen todettiin myötävaikuttavan narkolepsian puhkeamiseen muiden tekijöiden kanssa.

Opinnäytetyön tulosten perusteella emme voi juurikaan ottaa kantaa syy-yhteyden vaikutuksesta rokotuskattavuuteen. Tosin vanhempien mielipiteitä koskevat uutisoinnit antavat viitteitä siihen suuntaan, että epäluulo rokotteita kohtaan kasvaa. Lisäksi vanhemmat toivovat riittävästi oikeaa tietoa viranomaisten ja terveydenhuollon henkilökunnan taholta sekä heidän mielipiteidensä huomioimista. Aihetta käsiteltiin asiallisesti, ja suurin osa tietolähteistä oli asiantuntijoita, joten ”perinteisen median” tarjoama tieto on mielestämme luotettavaa. Terveydenhuollon viranomaisten ja asiantuntijoiden tulee jatkossakin tarjota aktiivisesti ja riittävästi tietoa rokotusten tarpeellisuudesta, jotta rokotusmyönteisyys säilyy. Terveydenhuollon viranomaisten ja asiantuntijoiden tulee myös säilyttää avoimuus mediaa kohtaan, jotta asianmukainen ja luotettava tieto välittyy jatkossakin kaikille. Mielestämme terveydenhuollon ammattilaisilla on vastuu antaa asiakkaille oikeaa ja ajankohtaista tietoa tai ohjata heidät tarvittaessa luotettavien tietolähteiden ääreen.

Opinnäytetyömme tuloksia voidaan hyödyntää tiivistetyn käsityksen muodostamiseen sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian syy-yhteyden uutisoinnista. Opinnäytetyön hyödyntämistä ja jatkotutkimusta ajatellen opinnäytetyön aihetta voisi syventää ja laajentaa keräämällä uutisoinnit eri medioista toisilla hakusanoilla. Vastaavan analyysin voisi tehdä esimerkiksi sosiaalisessa mediassa käydystä keskustelusta ja verrata tuloksia opinnäytetyömme tuloksiin.

Lähteet

- Aamulehti. Verkkodokumentti 6.11.2009. <<http://www.aamulehti.fi/teema/sikainfluenssa/taistelu-rokotuksista-hatanpaalla-kasirysy-lahella-kuopiossa-ja-hartolassa-hoitajille-uhkauksia/160864>>. Luettu 10.11.2011.
- Bults, Marloes – Beaujean, Desirée J.M.A. – Richardus, Jan Hendrik – Steenbergen, Jim E. van – Voeten, Hélène A.C.M. 2011. Pandemic influenza A(H1N1) vaccination in The Netherlands: Parental reasoning underlying child vaccination choices. *Vaccine* 29. 6226-6235.
- Canada Coalition for Immunization Awareness & Promotion. National Immunization Awareness Week. 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.immunize.cpha.ca/en/events/niaw.aspx>>. Luettu 9.11.2011.
- Department of Health and Human Services. Centers for Disease Control and Prevention. 2011. Verkkodokumentti. <<http://www.cdc.gov/vaccines/events/niam/default.htm>>. Luettu 9.11.2011.
- Euroopan lääkevirasto (EMA).2010. Pandemrix, INN-Pandemic influenza vaccine (H5N1) (split virion, inactivated, adjuvanted). Pakkauseloste: Tietoa käyttäjälle. Pandemrix suspensio ja emulsio. Verkkodokumentti. <http://www.ema.europa.eu/docs/fi_FI/document_library/Other/2010/05/WC500091293.pdf>. Luettu 3.10.2011.
- Goodyear-Smith, Felicity – Petousis-Harris, Helen – Vanlaar, Colleen – Turner, Nikki – Ram, Stephen 2007. Immunization in the Print Media – Perspectives presented by the press. *Journal of Health Communication*, 12:759-770.
- Grill, R – Ramsay, C – Minozzi, S. (2005). Mass media interventions: Systematic review. *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 1: 1–27.
- Guillame, Louise – Bath, Peter A. 2008. A content analysis of mass media sources in relation to the MMR vaccine scare. *Health Informatics Journal* 14(4) 323 - 334.
- Heikkilä, Antti 2009. Antin Blogisivusto. Verkkodokumentti 23.10.2009. <<http://www.anttheikkila.com/index.php>>. Luettu 10.11.2011
- Helsingin Sanomat. 2011. Lehtiä luetaan 55 minuuttia päivässä. Kotimaan uutiset. Lyhyesti. 16.12.2011
- Huttunen, Matti 2010. Nukahtelusairaus (narkolepsia). Lääkärikirja Duodecim. 23.7.2010. Verkkodokumentti. <http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00399>. Luettu 4.10.2011.
- Järvi, Ulla 2011. Media terveyden lähteillä: miten sairaus ja terveys rakentuvat 2000-luvun mediassa. Väitöskirja. Humanistinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto.
- Kalliosaari, Kati 2009. Sikainfluenssa. Taistelu rokotuksista. Aamulehti.6.11.2009. Verkkodokumentti. <<http://www2.aamulehti.fi/teema/sikainfluenssa/taistelu-rokotuksista-hatanpaalla-kasirysy-lahella-kuopiossa-ja-hartolassa-hoitajille-uhkauksia/160864>>. Luettu 10.11.2011.

- Kankkunen, Päivi.- Vehviläinen -Julkunen, Katri 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: WSOY pro Oy.
- Karvonen, Erkki 2005. Johdatus viestintätieteisiin. Verkkodokumentti. <<http://viesverk.uta.fi/johdviest/viestteknologia/media.html>>. Luettu 5.10.2011.
- Kelly, Bridget J. - Leader, Amy E. - Mittermaier, Danielle J.- Hornik, Robert C. - Cappel- la, Joseph N. 2009. The HPV vaccine and the media: How has the topic been covered and what are the effects on knowledge about the virus and cervical cancer? Patient Education and Councelling (2009). 77: 308 - 313.
- KTL 2011. Influenssa A(H1N1)v raportoidut tapaukset EU/EFTA-maissa. Ajan- tasaineninfl enssakatsaus. Verkkodokument- ti.<http://www.ktl.fi/portal/suomi/terveyden_ammattilaisille/tartuntataudit_ja_epidemi at/influenssa_a_h1n1v_raportoidut_tapaukset>. Luettu 20.10.2011.
- Kunelius, Risto 2004. Viestinnän vallassa. Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. Juva: WSOY. 15 – 20.
- Leask, Julie 2002. Vaccination and risk communication: summary of a workshop, Ar- lington Virginia, USA, 5–6 October 2000. Journal of Paediatrics and Public Health, 38(2), 124–128.
- Lindberg, Elina – Suhonen, Riitta 2012. Hoitajien kohtaamat eettiset ongelmat suonen- sisäisten huumeidenkäyttäjien terveysneuvontapisteessä. Hoitotiede 2012, 24(1), 50 – 61.
- Lumio, Jukka 2009. Influenssa A(H1N1), (sikainfluenssa). Verkkodokumentti. Duode- cim.Terveyskirjasto.<http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dl k00908>. Luettu 3.10.2011.
- Matikainen, Janne 2007. Sosiaalisen ja perinteisen median rajalla. Viestinnän tutkimus- keskus CRC, Helsingin Yliopisto. Viestinnän laitoksen tutkimusraportteja 3/2009. 112 - 113.
- McIntyre, C – Leask, Julie 2003. Immunization myths and realities: responding to ar- guments against immunization. Journal of paediatrics and child health. 39:487-91.
- Mustonen, Anu 2011. Mediapsykologia. Verkkodokumentti. <<http://mediapsykologia.wikispaces.com.>>.Luettu 17.10.2011.
- Mäkelä H. Pirjo 2001. Rokotukset - tautien ehkäisyn maailmanmestarit. Kansanterveys- laitos. Rokoteosasto. Verkkodokumentti.< http://www.ktl.fi /portal /suomi/julkaisut/kansanterveyslehti/lehdet_2001/8-9_2001/rokokukset_- _tautien_ehkaysyn_maailmanmestarit/>.Luettu 1.9.2011.
- Nikula, Anne – Liinamo, Arja – Nohynek, Hanna 2011. Liite Sosiaali- ja terveysministe- riölle terveyden edistämisen hanke-ehdotukseen vuodelle 2011. Oikeus ja kohtuus –blogi. 2010. Verkkodokumentti.< <http://oikeus.ja.koh- tuus.blogspot.com/2010/08/sikainfluenssarokote-on.html>>.Luettu 10.11.2011.

Nohynek, Hanna – Hulkko, Terhi – Strömberg, Nina – Rapola, Satu – Kilpi, Terhi 2005. Rokottajan käsikirja. Verkkodokumentti. < http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/oppaat_ja_kirjat/rokottajan_kasikirja > .Luettu 1.9.2011.

Opetushallitus 2010. Materiaaleja ja työtapoja. TVT opetuksessa. Mikä on sosiaalinen-media? Verkkodokumentti. <http://www.edu.fi/materiaaleja_ja_tyotapoja/tvt_opetuksessa/mika_ihmeen_sosiaalinen_media/sosiaalinen_media_ei_ole_vain_valineita_ja_palveluita >. Luettu 21.10.2011.

Poland, Gregory A. 2010. The 2009-2010 influenza pandemic: effects on pandemic and seasonal vaccine uptake and lessons learned for seasonal vaccination campaigns. Vaccine 28 S. D3 - D13.

Rachul, Christen M. – Ries, Nola M- Caulfield, Timothy 2011. Canadian newspaper coverage of the A/H1N1 vaccine program. Canadian Journal of Public Health (2011). May (1).

Rokotusinfo ry. 2011. Verkkodokumentti. <http://www.rokotusinfo.fi/yhd/q_a_html>. Luettu 10.11.2011.

THL 2011a. Kansallisen narkolepsiatyöryhmän väliraportti 31.1.2011. Verkkodokumentti. <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/f890b9f3-9922-4efe-889b-157fe2e03aa4>>. Luettu 3.10.2011.

THL 2011b. Sikainfluenssarokote. Verkkodokumentti. <http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/rokotteet>. Luettu 3.10.2011.

THL 2011c. Narkolepsia ja sikainfluenssarokote. Verkkodokumentti. <http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/rokotteet/narkolepsia_ja_sikainfluenssarokote>. Luettu 24.10.2011.

THL 2011d. Sikainfluenssarokotusten kattavuus. Verkkodokumentti. <http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/sikainfluenssa/sikainfluenssarokote/sikainfluenssarokotusten_kattavuus >. Luettu 24.10.2011.

THL 2011e. Kansallisen narkolepsiatyöryhmän loppuraportti. 2011. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos 31.8.2011. THL-Raportti 44/2011. Verkkodokumentti. <<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/c02a3788-a691-47a4-bca8-5161b6cff077>>. Luettu 4.10.11.

Tchuenche, Jean M. – Dube, Nothabo – Bhunu, Claver P. – Smith, Robert J. 2011. The impact of median coverage on the transmission dynamics of human influenza. BMC Public Health 11 (suppl 1).

Torkkola, Sinikka (toim.) 2002. Terveysviestintä. Vammala: Tammi. 5-9.

Torkkola, Sinikka 2008. Sairas juttu. Tutkimus terveystjournalismin teoriasta ja sanomalehden sairaalasta. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopistopaino-Juvenes Print: 63.

Tuomi, Jouni – Sarajarvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

World Health Organization. Regional office for Europe. Vaccines and Immunization 2011. Verkkodokumentti. < <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/disease-prevention/vaccines-and-immunization/European-immunization-week> >Luettu 9.11.2011.

Pandemrix[®]-rokotteen koostumus

Rokotteen vaikuttava aine on inaktivoitu, pilkottu influenssavirus, joka sisältää antigeenia viruskannasta: A/Kalifornia/07/2009 (H1N1)- johdettu kanta NYMC X- 179A. Adjuvanttina on AS03, joka sisältää skvaleenia, DL-alfa-tokoferolia ja polysorbaattia. Muut aineosat ovat oktksynol 10, tiomersaali, natriumkloridi, dinatriumvetyfosfaatti, kaliumdivetyfosfaatti, kaliumkloridi, magnesiumkloridi ja injektionesteisiin käytettävä vesi (EMA2010).

Opinnäytetyön aineistona olevien uutisointien lähteet

Aro, Sari 2010. THL: Lisää tutkimusta tarvitaan. Yle uutiset 8.9.2010

Hakkarainen, Miia 2011. Narkolepsiatapauksissa vielä selvittämätön taustatekijä. MTV3 uutiset 1.9.2011

Hakkarainen, Miia 2011. Unitutkija puolustaa sikainfluenssan rokotuspäätöksiä. MTV3 uutiset 1.2.2011

Helsingin sanomat 2011. Lehtiä luetaan 55 minuuttia päivässä. Kotimaan uutiset. Lyhyesti. 16.12.2011

Helsingin sanomat 2010. Rokotetutkimuksen pitää olla avointa. Pääkirjoitus. 27.8.2010

Helsingin sanomat 2010. Rokotukset saivat kovan kolauksen. Pääkirjoitus. 25.8.2010

Helsingin sanomat 2010. Sikainfluenssarokotusten lopettamista pohditaan. 21.8.2010

Helsingin sanomat 2011. STT: Periaatepäätös korvausten maksamisesta tulossa lähiviikkoina. 2.9.2011

Hietanen, Ilona 2010. Saksassa H1N1-rokotus ei lisännyt narkolepsiaa. Helsingin sanomat 24.8.2010

Hietanen, Juha 2011. Olisiko narkolepsiakohu voitu estää? Yle uutiset 2.2.2011

Honkamaa, Antti 2011. Lapsiuhreja tulee lisää. Iltalehti 2.2.2011

Honkamaa, Antti 2011. Raju riita rokottamisesta. Iltalehti 2.9.2011

Huovinen, Sari 2011. Jälkiviisaat. Yle uutiset 4.2.2011

Huuskonen, Matti – Pimiä, Katariina 2011. H1N1-narkolepsia: "Epäily vahvistuu", myöntää ministeriö. Iltalehti 1.2.2011

Iltalehti 2011. Kriisiviestintä on taitolaji. Pääkirjoitus. 3.2.2011

Iltalehti 2011. Totuus H1N1-narkolepsiasta yhä piilossa. 1.2.2011

Ilta-Sanomata 2010. H1N1-rokotukset syytä jäädyttää. Pääkirjoitus. 23.8.2010

Kalakoski, Virpi 2010. Tutkijoiden työnkuva hukassa rokoteuutisissa. Yle radio 8.9.2010

Kaleva 2011. Korvaus laiha lohtu perheille. Pääkirjoitus. 2.2.2011

Kaleva 2010. Narkolepsiatapaukset on tutkittava tarkkaan. Pääkirjoitus. 25.8.2010

Kaleva 2011. Osa narkolepsialapsista voi jo aiempaa paremmin. 1.9.2011

Kaleva 2010. STT: Sikainfluenssarokotteen antaminen keskeytetään. 25.8.2010

Kangaspuro, Aino – Julku, Mari 2011. THL pyytää lapsilta anteeksi. Iltalehti 2.2.2011

- Karilainen, Juha 2010. "Epäilyistä rokotehaitoista olisi voitu ilmoittaa aiemmin". Yle uutiset 2010
- Ketvel, Eeva 2010. Kuka kantaa vastuun? Ilta-Sanomat 24.8.2010
- Konttinen, Jarmo 2011. STT: Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian yhteys varma. Kaleva 1.9.2011
- Konttinen, Matti 2010. Neurologi Peter Baumann: Narkolepsiasta tiedetään Suomessa vähän. Yle uutiset 25.8.2010
- Kotkavirta, Johannes 2011. Liian kova hinta. Ilta-Sanomat 2.2.2011
- Kotkavirta, Johannes 2010. Sikarokotukset seis! Yle uutiset 20.8.2010
- Leino, Piia – Koskela, Annukka 2011. STT: Lue tarinan koko kaari: Rokotteen ja narkolepsian yhteys myönnettiin ensi kertaa. Helsingin sanomat 1.2.2011
- Lindberg, Marjut 2011. Rokotuspäätös tehtiin vuoden 2009 tiedoilla. Helsingin sanomat 4.2.2011
- MTV3 uutiset 2010. Heikki Peltola: Rokotusten lopettamispäätös olisi ymmärrettävää. 24.8.2010
- MTV3 uutiset 2010. Narkolepsiaa yhtä paljon rokotetuilla ja rokottamattomilla. 8.9.2010
- MTV3 uutiset 2010. Pekka Puska: Rokotukset pelastivat ihmishenkiä. 23.8.2010
- MTV3 uutiset 2010. Pekka Puska: Rokotuspäätös kilpajuoksua ajan kanssa. 24.8.2010
- MTV3 uutiset 2011. "Sikainfluenssa olisi saattanut laukaista enemmän narkolepsiatapauksia". 2.2.2011
- MTV3 uutiset 2010. Sikainfluenssarokotukset mahdollisesti lopetetaan Suomessa. 21.8.2010
- MTV3 uutiset 2011. STT: Periaatepäätös narkolepsiakorvauksien maksamisesta lähiviikkoina. 1.9.2011
- MTV3 uutiset 2010. STT: Rokotteen ja narkolepsian yhteydestä vain vähän tietoa. 24.8.2010
- MTV3 uutiset 2011. STT: Ruotsissa pohditaan rokotussuosittelujen muuttamista. 1.2.2011
- MTV3 uutiset 2010. STT: Tehosteaineen yhteys narkolepsiaan selvitetään. 24.8.2010
- MTV3 uutiset 2010. THL: Ei pelkoa uusista narkolepsiatapauksista. 24.8.2010
- MTV3 uutiset 2010. THL: Narkolepsia epäilyistä ilmoituksia vasta viime viikolla. 23.8.2010
- MTV3 uutiset 2011. THL: Pandemrixilla ja narkolepsialla on selvä yhteys. 1.2.2011
- MTV3 uutiset 2010. THL:n rokotusjohtaja: Lääkärit eivät rikkoneet ilmoitusvelvollisuuttaan. 26.8.2010
- Nelonen uutiset 2010. Narkolepsia iski rokottamattomiinkin. 8.9.2010
- Nelonen uutiset 2010. STT: Sikapiikillä ja nukahtelusairaudella ei ehkä yhteyttä. 8.9.2010

- Pekonen, Kari 2011. Puska pyysi anteeksi narkolepsiaan sairastuneilta. Iltalehti 1.2.2011
- Pelli, Petja 2010. Rokote jakaa asiantuntijoiden mielipiteet. Helsingin sanomat 26.8.2010
- Peltomäki, Tuomas 2011. THL: Sikainfluenssarokotus kasvatti riskiä sairastua narkolepsiaan. Helsingin sanomat 1.2.2011
- Pimiä, Katarina – Grunn, Emma 2011. Satoja haittaepäilyjä. Ilta-Sanomat 3.2.2011
- Poutanen, Pauli 2010. Lisätutkimuksille tarvetta. MTV3 uutiset 8.9.2010
- Päivärinta, Susanne 2011. Sikarokotteesta narkolepsiaa. Yle uutiset 2.2.2011
- Rahkola, Nina – Nyrhinen, Minna 2011. Narkolepsiatapaukset voivat vielä lisääntyä. MTV3 uutiset 1.2.2011
- Rahkola, Nina – Nyhyrinen, Minna 2011. THL: Narkolepsian ei koskaan ajateltu olevan rokotteen haittavaikutus. MTV3 uutiset 1.2.2011
- Rajamäki, Tiina – Huuskonen, Matti 2010. Narkolepsian yhteys rokotuksiin alkaa selvitä loppuvuodesta. Helsingin sanomat 8.9.2010
- Rastamo, Krista 2011. Narkolepsiaan sairastuneen isä: Mikään rangaistus ei ole tarpeeksi kova. MTV3 uutiset 1.2.2011
- Rämet, Mika 2010. Rokotteiden ottaminen edelleen turvallista-lasten sikainfluenssarokotteiden turvallisuus sevitettävä. Yle uutiset 20.8.2010
- Sakki, Pekka 2011. STT: Paljastus H1N1-rokotteesta: Outo sopimus poistaa lääkeyhtiön vastuun. Ilta-Sanomat 4.2.2011
- Sakki, Pekka 2011. STT: THL: Sikainfluenssarokotus yhteydessä narkolepsiaan. Kaleva 1.2.2011
- Salokangas, Keijo 2010. Asiantuntijat huolissaan narkolepsiakohun vaikutuksesta rokotusasetteisiin. Yle uutiset 25.8.2010
- Salonen, Jukka 2011. Rokotetta pitää tutkia edelleen. Mielipide. Helsingin sanomat 2.2.2011
- Selänne, Tuomas 2010. THL: Sikainfluenssa rokotuksia jatketaan edelleen. Iltalehti 20.8.2010
- Sipilä, Jouni – Niemelä, Mona 2011. Arkkiatri: Luottamus rokotuksiin horjuu hetkeksi. MTV3 uutiset 1.2.2011
- Sipilä, Jouni – Rastamo, Krista 2011. Pandemrix-rokote yhä käytössä maailmalla. MTV3 uutiset 1.2.2011
- Sirén, Stina 2011. Risikko aikoo kiirehtiä sikapiikkikorvauksia. Yle uutiset 4.2.2011
- Sironen, Anni 2011. Neuvoloissa ei puhelusumaa narkolepsiaan liittyen. MTV3 uutiset 2.2.2011
- Tolonen, Ruut 2010. Rokotuksista kalliit korvaukset. Ilta-Sanomat 21.8.2010
- Vuorinen, Anna 2010. Sikainfluenssarokotukset syyniin. Yle uutiset 25.8.2010

Vähäsarja, Irina – Tulonen, Hannele 2010. Kuusi sairastunut narkolepsiaan Ranskassa. Helsingin sanomat. 27.8.2010

Välimaa, Mikko 2011. Narkolepsia-lasten vanhemmat aikovat vaatia korvauksia. Helsingin sanomat 1.2.2011

Väyrynen, Heli 2010. Narkolepsia lisääntynyt myös pohjoisessa. Kaleva 20.8.2010

Waris, Olli 2011. "Monen elämä on pilalla"/Narkolepsiaan sairastuneen äiti Jarna Vesanen. Iltalehti 2.9.2011

Yle uutiset 2010. Asiantuntija rauhoittelee rokotuskohua. 25.8.2010

Yle uutiset 2010. H1N1-rokotteen ja narkolepsian yhteydestä kerätään pikavauhtia tietoa. 23.8.2010

Yle uutiset 2010. H1N1-rokotukset keskeytetty. 20.8.2010

Yle uutiset 2010. Imatran terveyskeskus ei suosittele enää sikainfluenssarokotuksen ottamista. 23.8.2010

Yle uutiset 2010. Influenssarokote kannattaa ottaa normaalisti. 25.8.2010

Yle uutiset 2011. Jaakonsaari kysyy Pandemrixistä komissiolta. 3.2.2011

Yle uutiset 2010. Kausi-influenssarokotteen turvallisuudesta ei täyttä varmuutta. 24.8.2010

Yle uutiset 2011. Lääkeyhtiö siirsi vastuun Pandemrixin haitoista valtiolle. 1.9.2011

Yle uutiset 2010. Lääkärit salasivat narkolepsiaoireet. 24.8.2010

Yle uutiset 2010. Lääkärit vaikenivat rokotteen haitasta. 20.8.2010

Yle uutiset 2011. Narkolepsiaan sairastuneen pojan isä ei yllättynyt raportista. 1.9.2011

Yle uutiset 2010. Narkolepsialääkärit: Partinen valehtelee. 26.8.2010

Yle uutiset 2010. Narkolepsiakyselyjä tullut terveyskeskuksiin vain vähän. 25.8.2010

Yle uutiset 2011. Nettikeskustelijat etsivät narkolepsiakohun vastuunkantajia. 1.2.2011

Yle uutiset 2010. Neurologi Markku Partinen kuultavaksi ilmoitusvelvollisuuden rikkomisesta. 26.8.2010

Yle uutiset 2010. Päätös sikainfluenssa rokotusten jatkosta tänään. 24.8.2010

Yle uutiset 2011. Risikko: Korvaukset kuuluvat narkolepsiaan sairastuneille. 1.9.2011

Yle uutiset 2010. Risikko selvityttää lääkäreiden ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnit. 26.8.2010

Yle uutiset 2010. Rokotusasiantuntija: Lääkärit salasivat narkolepsiaoireet. 20.8.2010

Yle uutiset 2010. Ruotsin narkolepsiatapauksilla ei yhteyttä sikainfluenssarokotteeseen. 8.9.2010

Yle uutiset 2011. Sikainfluenssarokotteen tehosteainetta ei ollut tutkittu. 3.2.2011

Yle uutiset 2010. Suomalaisneurologit ovat tutkineet narkolepsiaepäilyjä jo kuukausia. 26.8.2010

Yle uutiset 2010. STT: Aiankin 15 lasta sairastui narkolepsiaan viime talvena. 25.8.2010

Yle uutiset 2010. STT: Euroopan lääkevirastolla kokous narkolepsiasta. 27.8.2010

Yle uutiset 2010. STT: Ministeriö ei usko narkolepsiaepäilyjen laajaan pimittämiseen. 26.8.2010

Yle uutiset 2010. STT: Narkolepsiaepäilyjen määrä lähenee jo kahtakymmentä. 26.8.2010

Yle uutiset 2010. STT: Ruotsi ja Norja selvittävät narkolepsiatapauksia. 25.8.2010

Yle uutiset 2010. STT: Ruotsissa raportoitu kahdeksasta narkolepsiatapauksesta. 26.8.2010

Yle uutiset 2010. THL: Pandemrix-rokotteet jäävät käyttämättä. 26.8.2010

Yle uutiset 2010. THL suosittaa H1N1-rokotusten lopettamista. 24.8.2010

Pelkistetyt ilmaisut

1. TUTKIMUSKYSYMYS

YHTEYDEN SELVITTÄMINEN

1.1 Sikainfluenssarokotteiden mahdolliset narkolepsiyhteydet pitää tutkia tarkkaan.

1.5 On erittäin tärkeää selvittää mahdollinen syy-yhteys rokotteen kanssa

2.2 Laitos selvittää sikainfluenssarokotteiden yhteyttä pienten lasten lisääntyneisiin narkolepsiatapauksiin.

4.1 Sikainfluenssan ja narkolepsian yhteyttä selvitetään

6.2 THL laitos selvittää Pandemrix-rokotteen yhteyttä sairauteen

7.3 selvitetään narkolepsian ja pandemiarokotteen välisiä mahdollisia yhteyksiä

13.1 selvitetään, onko sikainfluenssarokotuksella yhteyttä narkolepsiaan

14.1 kerätään tietoja sikainfluenssarokotteen mahdollisista narkolepsiyhteyksistä pikavauhdilla

20.1 selvitetään sikainfluenssarokotteen sisältämän tehosteaineen mahdollista yhteyttä narkolepsiaan

20.2 On tutkittava, liittyvätkö Suomen narkolepsiatapaukset sikainfluenssarokotteeseen ja tutkijat nostaneet esiin rokotteen tehosteaineen mahdollisen yhteyden

20.4 rokotteen ja narkolepsian mahdollista yhteyttä selvitetään useita kuukausia.

21.1 rokotteen ja narkolepsiatapausten yhteys tutkitaan mutta siihen menee kuukausia.

24.2 on käynnistetty selvitykset, voisiko sikainfluenssaviruksella tai -rokotteella sekä narkolepsiassa olla jotain yhteyttä.

25.3 Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian yhteyden tutkiminen voi viedä kuukausia.

25.5 Kansallinen rokotusasiantuntijatyöryhmä kokoontuu pohtimaan H1N1-rokotteen, sikainfluenssan ja narkolepsian mahdollista yhteyttä.

26.1 Pandemrix-rokotteen yhteyttä havaittuihin narkolepsia-tapauksiin tutkitaan.

27.1 kerätään parhaillaan tietoja rokotteen mahdollisesta yhteydestä lasten lisääntyneisiin narkolepsiatapauksiin.

33.2 rokotuksen ja narkolepsian yhteyden selvittäminen tärkeää ja selvitetään tällä hetkellä hartiavoimin.

36.1 tapaukset on tutkittava perusteellisesti sen selvittämiseksi, löytyykö syy rokotteesta, itse taudista, eri tekijöiden yhteisvaikutuksesta vai kenties jostakin muusta.

38.1 Kestää kuukausia, ennen kuin voidaan sanoa, onko narkolepsian lisääntymisellä ja sikainfluenssarokotteella yhteyttä

39.1 Ruotsin ja Norjan terveysturvaviranomaiset selvittävät parhaillaan, miten moni sikainfluenssarokotteen saanut lapsi on sairastunut narkolepsiaan.

40.1 Parhaillaan tutkitaan, voisiko narkolepsialla ja sikainfluenssarokotteella tai itse viruksella olla jotain tekemistä keskenään.

42.1 THL:n edustajat ja narkolepsiatutkijat keskustelivat siitä, kuinka Pandemrix-rokotteen ja narkolepsian mahdollista syy-yhteyttä tutkitaan. Tutkijat ovat yksimielisiä siitä, että lisäselvityksiä tarvitaan.

42.2 Pääkysymys on se, onko syy-yhteyttä eli onko rokote voinut aiheuttaa tai laukaista narkolepsiaa.

42.3 Epidemiologisessa selvityksessä pyritään selvittämään, onko rokotetuilla enemmän narkolepsiaa kuin rokottamattomilla.

42.4 Tutkimuksessa selvitetään, onko rokotusten jälkeen narkolepsiaan sairastuneilla siihen geneettinen alttius.

45.4 THL selvittää rokotteen ja sairauden mahdollista yhteyttä ja selvitystyö vienee kuukausia.

46.1 Suomalaisneurologit ovat tutkineet sikainfluenssan, rokotteiden ja narkolepsian yhteyksiä jo kuukausien ajan.

48.1 viranomaiset tutkivat mahdollista yhteyttä Pandemrix-rokotteen ja narkolepsiatapausten välillä, mutta päätöksiä toimenpiteistä ei ole vielä tehty.

48.2 Virasto tiedotti asettaneensa asiantuntijaryhmän selvittämään mahdollista yhteyttä rokotuksen ja narkolepsian välillä.

50.1 suomalaisneurologit ovat tutkineet rokotteen ja narkolepsian yhteyksiä jo kuukausia, ja aiheesta julkaistaan artikkeli kansainvälisessä tiedejulkaisussa.

52.1 Sikainfluenssarokote Pandemrixin ja narkolepsian mahdollista yhteyttä käsitellään tänään Euroopan lääkeviraston EMEAn kokouksessa.

55.5 THL selvittää parhaillaan rokotteen ja sairauden mahdollista yhteyttä

59.3 väestötutkimus on ainoa tapa selvittää narkolepsian kaltaisen erittäin harvinaisen haittavaikutuksen yhteyksiä rokotteeseen, sillä kliinisissä tutkimuksissa harvinaiset haitat eivät tule esille.

63.1 THL toivoo saavansa vielä loppuvuonna alustavia tuloksia narkolepsian ja sikainfluenssarokotusten mahdollisesta yhteydestä.

67.4 narkolepsian ja Pandemrix-rokotteen yhteyksien tutkimusta jatketaan yhä.

74.6 Työryhmän mukaan yhteys narkolepsian ja Pandemrix-rokotteen välillä vaatii yhä lisäselvityksiä.

75.1 THL on selvittänyt Pandemrix-rokotteen ja lisääntyneiden narkolepsiatapausten yhteyttä.

75.7 Lääkevirasto päätti kuitenkin samalla aloittaa selvitykset rokotteen ja narkolepsian mahdollisesta yhteydestä.

75.9 EMA:n mukaan lisätutkimukset ovat tarpeen, jotta narkolepsian ja Pandemrixin väliseen yhteyteen saadaan selvyys.

79.4 Yhteydestä rokotteen ja sairauden välillä tehdään vielä lisäselvityksiä, ja asiaa tutkivan työryhmän lopullinen raportti valmistuu elokuussa.

84.1 rokotteen ja narkolepsian yhteyttä tutkitaan tällä hetkellä kansainvälisesti.

85.1 Pandemrix-rokotteen valmistaja odottaa vielä kansainvälisiä lisäselvityksiä rokotteen ja narkolepsian yhteydestä.

85.3 Johtopäätöksiä narkolepsian syistä ja rokotteen mahdollisesta roolista voi vetää sitten, kun Suomen loppuraportti sekä eri maiden viranomaisten ja Euroopan lääkeviranomaisen raportti valmistuvat myöhemmin tämän vuoden aikana

85.5 Tällä hetkellä vain Suomesta on tieto, että rokotetuilla on enemmän narkolepsiaa ja tämän havainnon perusteella katsotaan, mikä tilanne muualla maailmassa on.

87.2 Tulevaisuuden kannalta on tärkeää selvittää rokotteen ja narkolepsian välinen yhteys

YHTEYDEN PITÄMINEN YLLÄTYKSENÄ

1.2 Mahdollinen yhteys sikainfluenssarokotteen ja narkolepsiatapausten välillä tuli tutkijoille osaksi yllätyksenä, osaksi ei.

1.3 Se yllätti, ettei kukaan osannut etukäteen ajatella rokotteella voivan olla yhteyttä narkolepsiaan.

11.1 THL:n johto ei ole tiennyt sikainfluenssarokotteeseen liittyvistä narkolepsiaepäilyistä ennen kuin viime päivinä.

11.2 Johdon tietoon yhteys tuli muutama päivä sitten, mutta että se liitettäisiin tähän rokotukseen tuli nyt sitten esille.

67.1 Narkolepsian ei koskaan odotettu olevan minkään rokotteen haittavaikutus

67.3 Ei ole herätetty epäilyä, että narkolepsia voisi olla rokotteen haittavaikutus, myöntää THL:n ylilääkäri

81.1 rokotejohtaja myöntää järkyttyneensä tiedosta, jonka mukaan rokotettujen lasten narkolepsiariski on yhdeksänkertainen

YHTEYDEN PITÄMINEN SELVÄNÄ

1.4 Suomessa että Ruotsissa näyttäisi esiintyvän keskimääräistä enemmän narkolepsiatapauksia.

5.2 Porin seudulla ei ole ilmennyt narkolepsiaa, mikä olisi yhteydessä H1N1-rokotuksiin

19.1 Narkolepsiatyöryhmän loppuraportin mukaan Pandemrix-rokote lisäsi narkolepsiatapauksia Suomessa.

33.1 ensimmäisissä tutkituissa tapauksissa narkolepsiaoireiden ja rokotusten ajallinen yhteys vaikuttaa selvältä.

36.1 Suomessa on havaittu lapsilla ja nuorilla jo ainakin viisitoista narkolepsiatapausta

38.2 narkolepsia on lisääntynyt sikainfluenssarokotusten jälkeen lapsilla, mutta ei aikuisilla.

38.3 Ajallinen yhteys pandemiaan sekä Pandemrix-rokotteeseen on olemassa

40.2 THL:n haittavaikutusrekisteriin on ilmoitettu kuusi tapausta, joissa narkolepsia on ilmaantunut rokotuksen jälkeen.

40.3 THL sai toukokuussa yhden haittavaikutusilmoituksen, jossa narkolepsian oireet olivat alkaneet rokotuksen jälkeen.

40.4 THL sai 5 haittavaikutusilmoitusta, joissa narkolepsialla ja rokotteella on ajallinen yhteys.

40.5 EMA:n mukaan elokuussa Ruotsista raportoitiin 6 narkolepsia-tapausta, joilla oli ajallinen yhteys pandemiarokotuksiin

41.4 THL on saanut Pandemrix-rokotuksesta ja narkolepsiasta vajaan kymmenen haittailmoitusta, joista suurin osa on tullut aivan viime päivinä.

45.2 THL on saanut kuusi haittavaikutusilmoitusta narkolepsiasta ja Pandemrix-rokotteesta ja näissä narkolepsialla ja rokotteen antamisella on ajallinen yhteys.

45.3 narkolepsian oireet olivat alkaneet pian rokotteen antamisen jälkeen.

49.1 Neurologian dosentti ja unitutkija on sitä mieltä, että rokotteella on selvä yhteys narkolepsiaan

54.1 Ranskassa kuuden sikainfluenssarokotteiden saaneen on todettu sairastuneen narkolepsiaan rokotuksen jälkeen.

55.2 THL oli saanut kuusi haittavaikutusilmoitusta narkolepsiasta ja Pandemrix-rokotteesta ja näissä narkolepsialla ja rokotteen antamisella on ajallinen yhteys.

55.3 narkolepsian oireet olivat alkaneet pian rokotteen alkamisen jälkeen.

62.2 Tukholman läänin alueella on sikainfluenssapandemian aikana todettu lapsilla kuusi narkolepsiatapausta. Kuudesta sairastuneesta lapsesta neljä on saanut Pandemrix-rokotteiden.

62.3Pandemian aikana Tukholman läänin yli 18-vuotiaista kymmenen on sairastunut narkolepsiaan, joista viisi on saanut sikainfluenssarokotteiden.

62.5 Kaakkois-Ruotsissa Ronnebyssä Askedalin perheessä käytiin tapaamassa Arvid-poikaa, joka on muutama kuukausi sitten sairastunut narkolepsiaan ja hänen oireensa alkoivat rokotuksen jälkeen.

64.1 THL:n tekemästä selvityksestä paljastui, että sikainfluenssaa vastaan annetulla Pandemrix-rokotteella ja narkolepsialla on selvä yhteys.

65.1 Sikainfluenssarokotetta saaneilla 4-19-vuotiailla oli yhdeksänkertainen riski sairastua narkolepsiaan rokotusta seuranneiden kahdeksan kuukauden aikana verrattuna samanikäisiin rokottamattomiin.

66.1 Pandemrix-influenssarokotteen ja narkolepsian välisen yhteyden laajuus ei ole vielä täysin selvillä. HUS:n lastenklinikan lastenlääkärin mukaan sairastuneiden tarkka lukumäärä kasvaa vielä jonkin verran.

67.2 Pandemrix-influenssalääkkeen osalta on nyt havaittu, että rokotteen ottajalla on yhdeksänkertainen riski sairastua narkolepsiaan.

67.4 Hän ei kuitenkaan usko, että nyt saadut lopputulokset lääkkeen ja narkolepsian yhteydestä muuttuvat.

68.1 Sikainfluenssarokotukseen liittyviä narkolepsiatapauksia on todettu Suomessa 52.

70.1 Rokotteen ja narkolepsian yhteys myönnettiin ensi kertaa.

70.2 THL:n raportin mukaan rokote kymmenkertaisti lasten ja nuorten riskin sairastua narkolepsiaan.

71.1 THL vahvisti tänään, että sikainfluenssarokote on lisännyt lasten narkolepsiatapauksia.

72.1 myönnettiin, että kohuttu sikainfluenssarokote yhdeksänkertaisti lasten ja nuorten riskin sairastua nukahtelutauti narkolepsiaan.

74.1 THL:n väliraportin mukaan sikainfluenssarokote on yhteydessä narkolepsiaan.

74.2 Suomessa Pandemrix-rokotteen saaneilla 4-19-vuotiailla lapsilla ja nuorilla oli yhdeksänkertainen riski sairastua narkolepsiaan samanikäisiin rokottamattomiin verrattuna.

74.3 yhteys rokotteen ja narkolepsiatapausten välillä on niin selvä, että mikään muu taustalla vaikuttava tekijä tuskin voi selittää taudin lisääntymistä.

74.4 Suomessa sairastui narkolepsiaan viime ja toissa vuonna kaikkiaan 60 lasta ja nuorta, jotka ovat iältään 4–19-vuotiaita. Sairastuneista 52 eli lähes 90 prosenttia oli saanut Pandemrix-rokotteen

75.2 THL:n mukaan talvella 2009-2010 annettu Pandemrix myötävaikutti narkolepsiatapausten määrän lisääntymiseen 4-19-vuotiaiden rokotettujen keskuudessa todennäköisimmin yhteisvaikutuksessa jonkin muun tekijän kanssa.

75.3 Narkolepsiaan sairastuneita 4-19 vuotiaita on Suomessa 60 ja heistä 52 eli 90 prosenttia sai rokotteen.

75.4 THL:n mukaan rokotteen saaneilla ikäryhmään kuuluvilla oli yhdeksänkertainen riski sairastua tautiin.

78.1 THL:Sikainfluenssarokotus kasvatti riskiä sairastua narkolepsiaan.

78.2 THL:n narkolepsiatyöryhmän väliraportin mukaan yhteys rokotteen ja taudin välillä on niin selvä, että mikään muu taustalla vaikuttava tekijä tuskin selittää taudin lisääntymistä.

78.3 rokote on lisännyt narkolepsiaa yhteisvaikutuksessa jonkin muun tekijän kanssa. Se selittäisi tautiepidemian puhkeamista nimenomaan Suomessa, Ruotsissa ja Islannissa, vaikka rokotetta jaettiin maailmanlaajuisesti

78.4 rokotteen saaminen on jopa yhdeksänkertaistanut 4-19-vuotiaiden lasten ja nuorten riskin sairastua narkolepsiaan.

78.5 Maanlaajuisen rokotekampanjan jälkeen vuosina 2009-2010 suomalaisista lapsista ja nuorista tautiin sairastui 60 ja heistä 52 eli lähes yhdeksän kymmenestä oli saanut sikainfluenssarokotteen

79.3 THL:n väliraportissa todettiin talvella 2009-2010 annetun Pandemrix-sikainfluenssarokotteen myötävaikuttaneen narkolepsiatapausten määrän lisääntymiseen 4-19 -vuotiailla.

80.1 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos julkisti eilen selvityksen, jonka mukaan sikainfluenssan ehkäisyyn tarkoitetun Pandemrix-rokotteen on selvä yhteys narkolepsiaan.

83.1 THL myönsi tiistaina, että Pandemrix-rokotteen ja narkolepsian välillä on yhteys.

85.2 Narkolepsian lisääntyminen näyttäisirajoittuneen Suomeen ja Ruotsiin, vaikka lääkettä on käytetty kymmeniä miljoonia annoksia eri puolilla maailmaa.

85.4 Lääkevalmistaja GSK kertoo, että sen rokoteturvallisuusrekisteriin on ilmoitettu 162 narkolepsiatapausta, joista 70 prosenttia on Suomesta ja Ruotsista.

87.1 THL:n narkolepsiatyöryhmän väliraportin mukaan rokotteen ja narkolepsialla on mitä ilmeisimmin yhteys.

89.1 Tulosten perusteella syy-yhteys rokotteen ja narkolepsian välillä on selvä.

93.1 THL:n narkolepsiaraportti paljasti sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian yhteyden

99.1 Kansallinen narkolepsiatyöryhmä vahvisti tänään sikainfluenssarokotuksen ja lasten lisääntyneiden narkolepsiatapausten yhteyden.

99.2 loppuraportin mukaan rokote kasvatti 4-19-vuotiaiden lasten ja nuorten sairastumisriskin lähes 13-kertaiseksi verrattuna rokottamattomiin lapsiin.

99.4 Suomessa on jo sata Pandemrix-rokotuksen jälkeistä narkolepsiatapausta, joilla useimmilla oireet alkoivat parin kuukauden kuluttua rokottamisesta.

101.1 Pandemrix-rokotteen ja narkolepsiatapausten välinen yhteys on vahvistunut.

101.2 loppuraportin mukaan riski sairastua narkolepsiaan oli lähes 13-kertainen rokottamattomiin verrattuna 4-19-vuotiaita lapsilla ja nuorilla.

103.1 Sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian yhteys varma

103.2 Sikainfluenssarokotuksen ja lasten narkolepsiatapausten yhteys on vahvistunut

103.3 loppuraportissa todetaan, että rokote kasvatti 4–19-vuotiaiden lasten ja nuorten sairastumisriskin lähes 13-kertaiseksi verrattuna rokottamattomiin lapsiin

103.4 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tietoon on tullut Suomessa jo lähes sata Pandemrix-rokotuksen jälkeistä narkolepsiatapausta.

103.5 Aiemmin Euroopan lääkevirasto totesi Pandemrix-rokotteen ja narkolepsian yhteyden ja yhteys on todettu myös Ruotsissa.

105.3 loppuraportissa todetaan, että GlaxoSmithKlinen valmistama Pandemrix-rokote kasvatti 4–19-vuotiaiden lasten ja nuorten sairastumisriskin lähes 13-kertaiseksi rokottamattomiin lapsiin verrattuna.

105.4 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tietoon on tullut Suomessa jo lähes sata Pandemrix-rokotuksen jälkeistä narkolepsia-tapausta.

YHTEYDEN EPÄILY

2.1 ensimmäistä lasten narkolepsiaoireita on tutkittu jo vuodenvaihteessa, mutta tapausten yhteyttä rokotteeseen ei osattu epäillä

3.1 Suomessa epäillään 14 lasten saaneen nukahteluoireita, jotka liittyvät sikainfluenssan tai sen rokotteeseen.

3.3 ensimmäisistä lasten narkolepsia oireita tutkittiin jo vuodenvaihteessa, mutta yhteyttä ei osattu epäillä

3.4 neljällätoista lapsella Suomessa on havaittu narkolepsia, jolla epäillään olevan yhteys sikainfluenssaan tai taudin rokotteeseen.

8.1 jo alkukesällä kiinnitettiin huomiota narkolepsiatapausten suureen määrään ja syyksi epäiltiin sikainfluenssarokotetta, mutta yhteyttä ei alettu tutkia

8.2 ensimmäisen ilmoitus Pandemrix-rokotteen epäilystä narkolepsiahaittavaikutuksesta 21.5.

8.3 lastenneurologit ovat jo pitemmän aikaa olleet tietoisia mahdollisesta yhteydestä.

10.1 Ainakin 14 suomalaislapsella on havaittu narkolepsia, jolla epäillään olevan yhteys sikainfluenssaan tai taudin rokotteeseen.

10.2 Ruotsissa tullut tietoon ainakin kuusi lasten narkolepsiaepäilyä, jotka liittyvät sikainfluenssarokotteeseen.

17.3 HUSin Lastenklinala tutkittu ensimmäisiä lasten narkolepsiaoireita jo vuodenvaihteessa, mutta tapausten yhteyttä rokotteeseen ei osattu epäillä.

22.1 Sikainfluenssarokotteella on epäilty olevan yhteys lasten lisääntyneisiin narkolepsiatapauksiin.

25.2 H1N1-rokotteen on epäilty aiheuttavan narkolepsiaa

28.1 narkolepsian aiheuttajaksi on epäilty Pandemrix-sikainfluenssarokotetta

45.1 Sikainfluenssarokotteeseen liittyväksi epäiltyjen narkolepsiatapausten määrä kasvaa yhä. THL:lla on tietoa seitsemästätoista tapauksesta.

52.2 Suomen lisäksi yhteyttä narkolepsian ja rokotteen välillä on epäilty Ruotsissa

53.1 HUS:n sairaanhoitopiirin lastensairaalassa keskusteltiin jo maaliskuussa sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian mahdollisesta yhteydestä. Toukokuussa tehtiin kuitenkin vasta ensimmäinen haittailmoitus.

55.1 Sikainfluenssarokotteeseen liittyväksi epäiltyjen narkolepsiatapausten määrä kasvaa yhä ja nyt THL:lla on tietoa seitsemästätoista tapauksesta.

57.3 Suomessa THL on saanut 26 haittaepäilyilmoitusta, joissa rokotetulla epäillään narkolepsiaa.

69.1 Läkemedelsverket, toteaa tulosten vahvistavan epäilyä rokotteen ja narkolepsiatapausten yhteydestä.

69.2 Läkemedelsverket kertoo saaneensa vuoden 2010 tammikuun puoliväliin mennessä 60 raporttia narkolepsiatapauksista, joissa epäiltiin olevan yhteys rokotteeseen.

75.8 Ruotsissa syyskuun puoliväliin mennessä oli raportoitu yli 30 tautitapausta, ja sikainfluenssarokotukseen liittyväksi epäiltyjä narkolepsiatapauksia on todettu myös ainakin Ranskassa, Norjassa ja Portugalissa.

76.1 Sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö kertoo, että THL:n väliraportissa epäily sikainfluenssarokotteen vaikutuksesta narkolepsiaan vahvistuu.

SY-YHTEYDEN MAHDOLLINEN PEITELY

3.2 Lääkärit ovat jättäneet ilmoittamatta epäilystä Pandemrix-rokotteen yhteydessä, vaikka tapauksia on ollut useita.

17.1 yllilääkäri arvostelee lääkäreitä haittavaikutusepäilyjen ilmoittamatta jättämisestä Pandemrix-sikainfluenssarokotteen yhteydessä.

17.2 lääkärit ovat ilmeisesti tieten tahtoen jättäneet ilmoittamatta haittavaikutusepäilyistä sikainfluenssarokote Pandemrixin yhteydessä

41.1 Sosiaali- ja terveysministeriö ei usko, että sikainfluenssarokote Pandemrixin ja nukahtelutauti narkolepsian mahdollista yhteyttä olisi pimitetty laajasti.

41.2 tietojen mukaan tutkijat olisivat tienneet yhteydestä jo kuukausia sitten, mutta jättäneet ilmoittamatta sen tieteellisten töiden valmistella olon vuoksi.

41.3 Ministeriö on kuitenkin kutsunut keskusteluun unitutkijan, joka on ministeriön mukaan antanut väärää tietoa rokotehaittojen ilmoitusvelvollisuudesta. Lisäksi hänen on kerrottu jättäneen ilmoittamatta tietoa sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian yhteydestä.

44.1 suomalainen tutkijaryhmä on tutkinut jo kuukausien ajan sikainfluenssarokotteiden ja narkolepsian mahdollista yhteyttä ja on ollut tietoa, että ilmoitus näistä haittavaikutuksista olisi viivästynyt kuukausia.

47.1 THL ei ole pimittänyt missään vaiheessa tietoa epäilyistä yhteydestä H1N1-rokotteen ja narkolepsian välillä.

SYY-YHTEYDEN VAIKUTUS ROKOTTAMISEEN

5.1 Rokotukset ovat katkolla, kunnes THL saa selvitettyä sikainfluenssarokotusten ja narkolepsian mahdollisen yhteyden.

6.1 sikainfluenssarokotukset keskeytettiin, koska jo rokotettujen lapsien keskuudessa havaittiin narkolepsian lisääntyneen huimasti.

12.1 Taustalla rokotteen jakamisen hillitsemiseen ovat epäilykset narkolepsian ja sikainfluenssarokotteen yhteydestä.

15.1 Suomessa tehtävät sikainfluenssarokotukset tulisi lopettaa, kunnes lasten narkolepsiatapausten lisääntymisen syyt on selvitetty.

18.2 Pandemrix-rokotteen antaminen on keskeytetty varotoimenpiteenä, kunnes yhteyttä on tutkittu tarkemmin.

25.1 Täyttä varmuutta rokotteen turvallisuudesta ei ole niin kauan kuin tutkimukset H1N1-rokotteen mahdollisista kytköksistä narkolepsiaan ovat kesken

25.4 koska ei tiedetä, mikä Pandemrix-rokotteessa mahdollisesti aiheuttaa narkolepsiaa, ei kausi-influenssarokotteen turvallisuudesta ole täyttä varmuutta

34.1 Pandemrix-rokotusten keskeyttämistä suositellaan siksi aikaa, kunnes lisääntyneiden narkolepsiatapausten syy saadaan selville.

37.2 Syynä rokottamisen lopettamiseen oli epäily siitä, että sikainfluenssarokotuksella voisi olla yhteys narkolepsian puhkeamiseen lapsilla.

39.2 Terveystieteiden tutkimuslaitos on suosittanut, ettei sikainfluenssarokotuksia jatketa niin kauan kuin nukahtelusairauden ja rokotteen mahdollisesta yhteydestä ei ole tietoa.

48.3 THL suosittaa, ettei sikainfluenssarokotuksia jatketa niin kauan kuin nukahtelusairauden ja rokotteen mahdollisesta yhteydestä ei ole tietoa.

75.5 THL päätti suosittaa sikainfluenssarokotusten keskeyttämistä Pandemrix-rokotteella viime elokuussa sen jälkeen, kun epäilyt rokotteen ja narkolepsian välillä olivat lisääntyneet.

75.6 syyskuussa EMA päätti, ettei Pandemrixin käyttöä tarvitse rajoittaa, koska virasto katsoi, ettei rokotteen ja narkolepsian välisestä yhteydestä ole riittävää näyttöä.

SY-YHTEYDEN PITÄMINEN EPÄSELVÄNÄ

6.3 epäselvää on, liittyvätkö tapaukset rokotteeseen tai itse virukseen.

12.2 Syy-seuraussuhdetta narkolepsian ja sikainfluenssarokotusten välillä ei ole pystytty osoittamaan.

16.1 Yleistynyttä narkolepsiaa lasten ja nuorten keskuudessa ei ole tavattu muissa maissa, joissa Pandemrix on käytössä, joten näiden tietojen valossa rokotteen yhteys narkolepsiaan on epätodennäköinen.

18.1 Terveiden ja hyvinvoinnin laitos rauhoittelee pikkulasten vanhempia narkolepsian ja sikainfluenssarokotusten yhteyden suhteen., sillä yhteyttä näiden kahden välillä ei ole todettu

19.2 Narkolepsiatapausten kasvu johtuu sikainfluenssasta, rokotuksista, rokotusten ja infektioiden yhteisvaikutuksesta tai jostakin muusta.

19.3 Pohjois-Karjalassa ei ole vielä tullut ilmi H1N1-rokotteeseen liittyviä narkolepsiaepäilyjä

20.3 Ei ole vielä tieteellisiä todisteita, että rokotteella ja narkolepsialla olisi syy-seuraussuhde

23.1 Saksassa H1N1-rokotus ei lisännyt narkolepsiaa

24.1 Rokotteen ja narkolepsian yhteydestä vain vähän tietoa

28.2 ei oteta kantaa siihen, että aiheuttaako Pademrix yksin tai yhteisvaikutuksessa sikainfluenssan kanssa narkolepsiaoireita.

29.1 odotetaan rauhassa tutkimustuloksia siitä onko sikainfluenssarokotteella mahdollisesti yhteyttä narkolepsiatapauksiin.

33.3 Koska tapauksia tullut ilmi ainoastaan Suomessa ja Ruotsissa, on mahdollista, että narkolepsian lisääntymiselle löytyy jokin muukin syy kuin Pandemrix-rokote.

37.1 THL:n erikoistutkija muistuttaa, että yhteyttä sikainfluenssarokotteen ja narkolepsiatapausten välillä ei ole todistettu. Tutkija pitää mahdollista yhteyttä jopa epätodennäköisenä.

37.3 THL:n erikoistutkija muistuttaa, että yhteyttä sikainfluenssarokotteen ja narkolepsiatapausten välillä ei ole todistettu. Tutkija pitää mahdollista yhteyttä jopa epätodennäköisenä.

37.4 yhteyttä ei ole todistettu ja ansainvälisen tiedon valossa yhteys näyttää jopa epätodennäköiseltä.

38.4 Lastenlääkäri painottaa, ettei ajan lisäksi ole havaittu mitään muuta yhteyttä. Toisaalta narkolepsiatapausten taustalta voi löytyä sikainfluenssaviruskin tai joku muu syy.

42.5 Pandemrix-sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisestä yhteydestä on olemassa vasta olettaus, mutta ei mitään tutkimustietoa

54.2 Ranskassakaan ei tiedetä, onko lääkeyhtiö GlaxoSmithKlinen valmistamalla rokotteella syy-yhteys sairastumisiin.

56.1 THL:n verkkosivuilla todetaan, että tämänhetkisen kansainvälisen tiedon valossa näyttää epätodennäköiseltä, että narkolepsian ja sikainfluenssarokotteen välillä olisi yhteys.

57.1 Sikapiikillä ja nukahtelusairaudella ei ehkä yhteyttä

57.2 Ruotsin lääkevirasto ei löytänyt tutkimuksissaan yhteyttä sikainfluenssapiikin ja nukahtelusairauden välillä.

58.1 ruotsalaistutkimuksen mukaan lisääntyneiden narkolepsiatapausten ja Pandemrix-sikainfluenssarokotteen välillä ei ilmeisesti ole yhteyttä.

58.2 Ruotsissa narkolepsiaa on esiintynyt rokotetuilla ja rokottamattomilla yhtä paljon.

58.3 TilastotutkijaTHL:stä kertoo, että vielä on aivan liian aikaista sanoa mitään varmaa narkolepsiatapausten lisääntymisen syistä.

58.4 normaalin raportoinnin tuloksena syntyvistä haittavaikutusepäilyistä syntyy monesti sellainen kuva, että syy-yhteys olisi jo todettu.

58.5 on mahdollista, että itse sikainfluenssa lisäisi narkolepsiatapauksia, mutta myös muita vaihtoehtoja on.

59.1 ruotsalaistutkimuksen mukaan lisääntyneiden narkolepsiatapausten ja Pandemrix-sikainfluenssarokotteen välillä ei ole yhteyttä

59.2 Ruotsissa narkolepsiaa on esiintynyt rokotetuilla ja rokottamattomilla yhtä paljon.

60.1 Ruotsin lääkeviranomaisen tutkimuksen mukaan sikainfluenssarokote Pandemrixilla ja narkolepsialla ei välttämättä ole yhteyttä.

60.2 Erikoistutkija Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta kertoo, että Ruotsissa narkolepsia on lisääntynyt yhtä paljon sekä Pandemrix-rokotetuilla että rokottamattomilla.

61.1 Ruotsin lääkeviranomaisen tutkimuksen mukaan sikainfluenssarokote Pandemrixilla ja narkolepsialla ei välttämättä ole yhteyttä.

61.2 Erikoistutkija Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta kertoo, että Ruotsissa narkolepsia on lisääntynyt yhtä paljon sekä Pandemrix-rokotetuilla että rokottamattomilla.

62.1 Narkolepsia on lisääntynyt yhtä paljon Pandemrix-rokotetuilla ja rokottamattomilla, kertoo Ruotsin lääkeviraston alustava tutkimus.

62.4 Narkolepsia on lisääntynyt yhtä paljon Pandemrix-rokotetuilla ja rokottamattomilla, kertoo Ruotsin lääkeviraston alustava tutkimus.

63.2 Ruotsissa saatujen alustavien tutkimustulosten mukaan yleistyneillä narkolepsiatapauksilla ei välttämättä ole yhteyttä Pandemrix-rokotuksiin.

69.3 Koska narkolepsia-tapauksia on havaittu vain muutamassa maassa, Läke-medelsverket pitää todennäköisenä, että taustalla on useampia vaikuttavia tekijöitä.

74.5 Työryhmän mukaan näyttää todennäköisimmältä, että rokote lisäsi narkolepsiaa yhdessä jonkun muun tekijän kanssa.

76.1 Narkolepsian syntyä ei sinänsä tunneta, joten rokotteen yhteyden toteaminen vaikeaa.

76.4 THL:n tutkimusprofessori kertoo, että totuus rokotteen vaikutuksesta narkolepsiatapauksissa ei koskaan selviä kokonaan ja tietty kudostyyppi vaikuttaa altistavan narkolepsialle.

77.1 totuus siitä, mikä sikainfluenssarokotteen osuus on narkolepsiatapauksissa, ei selviä koskaan.

77.2 Kanadassa käytettiin täsmälleen samaa rokotetta kuin Suomessa, mutta narkolepsiaa ei ole esiintynyt.

96.1 Mitkään kliiniset testit eivät olisi paljastaneet tehosteaineen mahdollista yhteyttä narkolepsiaan

96.2 mitkään tunnetut testit eivät olisi paljastaneet tehosteaineen aiheuttavan mahdollisesti narkolepsiaa.

96.3 tehosteainetta ja tämän kaltaisia rokotteita oli tutkittu kohtalaisen paljon ja käytetty juuri tuonkaltaista rokotetta varsin laajalti ja tällaista haittavaikutusta kuin narkolepsia ei olisi tullut esille missään kliinisissä testeissä

99.3 THL:n rokoteturvallisuuslääkäri kertoo, että jopa 28 prosenttia suomalaisista kantaa narkolepsian riskiperimää, mikä ei kuitenkaan riitä selittämään sairastumisia, vaan rokotteen ja perimän lisäksi sairastumisiin on vaikuttanut muitakin tekijöitä, joita ei vielä tiedetä.

101.3 THL:n erikoistutkijan mukaan sairastumisten taustalla on kuitenkin myös muita tekijöitä, joista kaikkia ei vielä tiedetä.

101.4 Kaikilla sairastuneilla on riskiperimä HLA-kudostyyppi, jonka tiedetään entuudestaan liittyvän narkolepsiaan, mikä viittaa vahvasti geneettisen riskin olevan mukana. Sen lisäksi tarvitaan rokote ja lisäksi todennäköisesti vielä muuta, jota ei vielä tiedetä

KORVAUSTEN MAKSU

9.1 narkolepsiaan sairastuneilla on oikeudellinen peruste korvaukseen, jos sairaus on aiheutunut sikainfluenssarokotteesta

73.1 Narkolepsiaan sikainfluenssarokotteen jälkeen sairastuneiden lasten vanhemmat aikovat vaatia valtiolta korvauksia.

73.2 Arkkiatri suositti, että narkolepsiaan sairastuneiden lasten perheille maksettaisiin korvauksia, vaikka sikainfluenssarokotteita ei pystyttäisikään osoittamaan taudin syyksi.

76.2 Jos ja kun yhteys todistetaan, lääkevahinkopooli on ensisijainen korvaava

76.3 Vedenpitävien todisteiden löytymistä rokotteen ja taudin yhteydestä vaaditaan korvauksien saamiseksi.

94.1 Peruspalveluministeri aikoo kiirehtiä rokotuksesta narkolepsian saaneiden korvauksia.

95.1 Lääkeyhtiö GlaxoSmithKline ei joudu korvausvastuuseen Pandemrix-rokotteen mahdollisesti aiheuttamista narkolepsiatapauksista

97.1 narkolepsiatyöryhmän raporttia on niin yksiselitteinen, että korvaukset ovat oikeutettuja.

100.1 Pandemrix-rokotteen vuoksi narkolepsiaan sairastuneiden korvausten kohtalon ratkaisee Lääkevahinkovakuutuspooli.

102.1 Sikainfluenssarokotuksen jälkeen narkolepsiaan sairastuneet lapset joutuvat vielä jonkin aikaa odottamaan päätöksiä korvauksista.

102.2 periaatepäätös korvausten maksamisesta tehdään lähiviikkojen aikana ja poolin omien asiantuntijoiden täytyy vielä selvittää, onko vakuutusehtojen mukainen yhteys sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välillä olemassa.

106.1 Lääkevahinkovakuutuspooli aikoo tehdä periaatepäätöksen sikainfluenssarokotuksen jälkeen narkolepsiaan sairastuneiden lapsien korvauksien maksamisesta lähiviikkoina.

106.2 Poolin omien asiantuntijoiden täytyy vielä selvittää, onko vakuutusehtojen mukainen yhteys sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välillä olemassa.

VANHEMPIEN ASEENTEITA SYY-YHTEYTTÄ KOHTAAN

30.1 viranomaiset tekivät virheitä sikainfluenssarokotteen ja narkolepsiatapausten kanssa.

68.2 rokotuksen ottamista mietittiin, mutta annettiin ymmärtää, että se on turvallinen ja välttämätön ja lapselta lähtee henki jos ei rokoteta. Kun vielä THL:kin vannoi ja vakuutti sen turvallisuutta, ajateltiin ettei siitä mitään haittaakaan ole ja päätimme sen ottaa. Parin viikon kuluttua alkoivat oireet, joista lääkäritkään eivät osanneet sanoa, mitä ne olivat.

68.5 oikealla tiedolla näiltä tapauksilta oltaisi voitu välttyä. "Jos olisi ollut vähänkin tietoa rokotusten riskeistä, kukaan meistä ei olisi rokottanut lastaan ja kaikki olisivat terveitä."

35.1. Löytyy narkolepsian ja rokotteen väliltä yhteys tai ei, vahinko on jo tapahtunut ja epäluulo rokotteita kohtaan kasvaa ja on pelättävissä, että suomalaisten myönteinen suhtautuminen rokottamiseen muuttuu.

66.2. Nyt jos porukka säikähtää että kaikki rokotukset aiheuttavat narkolepsiaa tai autismia ja jättävät mukulansa piikittämättä niin sittenhän meillä vasta katastrofi käsissä onkin.

68.4 Narkolepsiaan sairastuneen pojan äiti on ollut tyrmistynyt siitä, että vielä kesällä THL:n pääjohtaa vakuutti, ettei hänellä ollut tietoa Pandemrixin ja narkolepsian yhteydessä, vaikka äidin mukaan yhteys oli selvä jo viime vuoden alussa.

98.1 Narkolepsiaan sairastuneen pojan isä ei pidä loppuraportin tuloksia yllättävinä. Hän uskoo, että ilman vanhempien aktiivisuutta sikainfluenssarokotteen ja narkolepsian välisen yhteyden löytymiseen olisi kulunut vielä enemmän aikaa.

98.2 Isä ei yllätynyt loppuraportin tuloksista, koska olivat heti ensimmäisellä terveyskeskuskäynnillä lapsen sairastuttua alkaen kyseenalaistaneet asian ja tuoneet esiin epäilyn yhteydestä

98.3 vanhemmista tuntui raskaalta, kun jo varhaisessa vaiheessa heränneet epäilyt rokotteen ja narkolepsian välisestä yhteydestä otetaan nyt vasta tosissaan.

105.1 Uutinen narkolepsian ja sikainfluenssarokotteen välisestä yhteydestä ei tullut yllätyksenä sairastuneen pojan äidille.

105.2 saatiin vahvistus sille, minkä hän on tiennyt jo pitkään, että hänen 15-vuotias poikansa sairastui narkolepsiaan sikainfluenssarokotuksen takia.

79.1 väliraportti Pandemrix-sikainfluenssarokotteen yhteydestä lasten narkolepsiaan ei ole lisännyt huolestuneiden vanhempien yhteydenottoja neuvoloihin.

79.2Sikainfluenssarokotteen kasvattama riski sairastua narkolepsiaan ei ole lisännyt yhteydenottoja Tampereen neuvoloissa

2 TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ

PROFESSORIT, DOSENTIT, ARKKIATRIT

1.1 Professori Mika Rämet rokotetutkimuksen ja immunologian tutkimuskeskus Vactiasta

7.1 Lastenneurologian professori Heikki Rantala Oulun yliopistollisesta sairaalasta

26.1 HUS:n lasten ja nuorten sairaalan infektioautiopin professori Heikki Peltola

33.1 Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimusprofessori Petri Ruutu

49.2 THL:n tutkimusprofessori Petri Ruutu

49.3 Neurologian dosentti ja unitutkija Markku Partinen

49.4 Heikki Peltola, professori

56.2 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiriin eli HUS:n professori Heikki Peltola

64.1 Neurologian dosentti, unitutkija Markku Partinen

71.1 Arkkiatri Risto Pelkonen

73.2 Arkkiatri Risto Pelkonen

76.2 Arkkiatri Risto Pelkonen

76.3 THL:n tutkimusprofessori Ilkka Julkunen

77.1 THL:n tutkimusprofessori Ilkka Julkunen

80.2 Karoliinisen instituutin professori Juha Kere

80.3 neurologian dosentti, unitutkija Markku Partinen

81.2 Markku Partinen Helsingin uniklinikalta

84.3 THL:n narkolepsiatyöryhmän jäsen, neurologi Markku Partinen

86.1 Lääketieteen ja kirurgian tohtori ja entinen epidemiologian professori Jukka T. Salonen

88.3 professori Timo Vesikari

88.4 neurologian dosentti Markku Partinen

90.1 Entinen epidemiologian professori Jukka T. Salonen

96.1 Professori Timo Vesikari

99.1 Neurologian erikoislääkäri Markku Partinen

103.2 Neurologian erikoislääkäri Markku Partinen

LÄÄKÄRIT

2.1 Kari Lankinen, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen ylilääkäri sekä kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän jäsen.

2.2 THL:n kanssa yhteistyössä toimiva lastenlääkäri Turkka Kirjavainen HUSin Lastenlinikalta

3.1 Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean ylilääkäri Kari Lankinen

3.2 lastenlääkäri Turkka Kirjavainen HUSin lastenlinikalta

8.2 Fimean ylilääkäri ja kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän jäsen Kari Lankinen

8.3 Lääkäriliiton puheenjohtajan Heikki Pälve

17.1 Kari Lankinen, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen ylilääkäri sekä kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän jäsen

17.2 THL:n kanssa yhteistyössä toimiva lastenlääkäri Turkka Kirjavainen HUSin Lastenlinikalta

28.1 Neurologi Peter Baumann

29.1 Kuopion kaupungin tartuntatautien vastaava lääkäri Raija Savolainen

41.4 Lääkäriliiton toiminnanjohtaja Heikki Pälve

42.2 THL:n ylilääkäri Terhi Kilpi

43.1 narkolepsialääkärit

43.2 Husin lastenlinikan lastenneurologi Ismo Ilveskoski

46.1 Suomalaisneurologit

47.1 THL:n rokotusosaston johtajan Terhi Kilpi

49.1 THL:n rokotusten ja immuunisuojan osaston johtaja Terhi Kilpi

54.2 THL:n rokotusten ja immuunisuojan osaston johtaja Terhi Kilpi.

59.2 Ylilääkäri Marja-Leena Nurminen Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselta

61.3 ylilääkäri Terhi Kilpi THL:stä.

66.1 HUS:n lastenklinikan lastenlääkärin Turkka Kirjavaisen

67.1 THL:n ylilääkäri Terhi Kilpi

75.3 THL:n ylilääkäri Terhi Kilpi

81.1 THL:n rokotejohtaja Terhi Kilpi

83.3 THL:n rokotejohtaja Terhi Kilpi

85.1 Erikoislääkäri Taneli Puumalainen lääkevalmistaja GlaxoSmithKlinesta (GSK)

88.1 THL:n rokotejohtaja Terhi Kilpi

100.2 Kansallisen narkolepsiatyöryhmän johtaja ja THL:n ylilääkäri Terhi Kilpi

106.4 rokotejohtaja Terhi Kilpi

THL/ THL:N JOHTO

4.1 THL

10.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n pääjohtaja Pekka Puska

11.1 pääjohtaja Pekka Puska

13.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) pääjohtaja Pekka Puska

14.1 THL

16.1 THL:n pääjohtaja Pekka Puska

18.1 THL

19.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

22.1 THL:n ylijohdaja Juhani Eskola

23.1 Pekka Puska

- 24.1 THL:n ylijohdaja Juhani Eskola
- 24.2 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen pääjohtaja Pekka Puska
- 26.2 THL:n pääjohtaja Pekka Puska
- 34.2 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 36.2 THL:n pääjohtajan Pekka Puska
- 37.1 THL
- 37.3 THL:n pääjohtaja Pekka Puska
- 38.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 39.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 40.2 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 41.2 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 42.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 45.1 THL
- 54.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 55.1 THL
- 56.3 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 58.2 THL:n pääjohtaja Pekka Puska
- 70.1 THL
- 72.1 THL:n pääjohtaja Pekka Puska
- 73.3 THL:n pääjohtaja Pekka Puska
- 75.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL
- 79.4 THL
- 80.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
- 83.1 THL
- 83.2 Pääjohtaja Pekka Puska
- 85.3 THL

91.2 THL:n pääjohtaja Pekka Puska

95.1 THL

96.2 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rokotejohtaja Terhi Kilpi

97.2 THL

TUTKIJAT

4.2 Erikoistutkija Hanna Nohynek

6.1 THL:n erikoistutkijan Hanna Nohynek

8.1 Erikoistutkija Hanna Nohynek

18.2 THL:n erikoistutkija Tuija Leino

23.2 Erikoistutkija Hanna Nohynek THL:sta

25.2 THL:n erikoistutkija Hanna Nohynek.

31.2 tutkija Hanna Nohynek Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta.

37.2 THL:n erikoistutkija

37.4 THL:n erikoistutkija Hanna Nohynek

41.3 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen erikoistutkija, lääkäri Hanna Nohynek

49.5 Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin rokotetutkija

57.1 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) erikoistutkija Hanna Nohynek.

58.1 Tilastotutkija Jukka Jokinen THL:stä

59.1 Tilastotutkija Jukka Jokinen Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta

60.2 Erikoistutkija Hanna Nohynek Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta

61.2 Erikoistutkija Hanna Nohynek Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta

62.2 tilastotutkija Jukka Jokinen Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta.

63.1 THL:n tilastotutkija Jukka Jokinen

82.1 rokotusturvallisuuslääkäri Hanna Nohynek THL:stä.

99.3 Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) rokoteturvallisuuslääkäri Hanna Nohynek

101.2 THL:n erikoistutkija Hanna Nohynek

104.2 THL:n rokotusturvallisuuslääkäri Hanna Nohynek

VIRANOMAISET / KORVAUSVIRANOMAISET

5.1 Porin terveystalouden johtaja Esko Karra

9.1 Potilasvahinkovakuutuskeskuksen korvauspäällikön Reima Palonen

21.1 peruspalveluministeri Paula Risikko

25.1 Maailman Terveysjärjestö WHO

40.3 Euroopan lääkeviraston EMA

41.1 Sosiaali- ja terveysministeriö

44.1 Peruspalveluministeri Paula Risikko

48.1 Ruotsin lääkeviranomaisen, Läkemedelsverketin, tiedottaja Märten Forrest

50.1 Peruspalveluministeri Paula Risikko

60.1 Ruotsin lääkeviranomaiset

61.1 Ruotsin lääkeviranomaiset

62.1 Ruotsin lääkevirasto

69.1 Ruotsin lääkeviranomaisen, Läkemedelsverketin

70.2 Peruspalveluministeri Paula Risikko

75.2 Euroopan lääkevirasto EMA

76.1 Sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö Kari Välimäki

79.3 Tampereen neuvolatoiminnan hoitotyön päällikkö Leena Vekara

84.1 Peruspalveluministeri Paula Risikko

84.2 Kansliapäällikkö Kari Välimäki sosiaali- ja terveysministeriöstä

85.4 Euroopan lääkevirasto EMA

89.1 Europarlamentaarikko Liisa Jaakonsaari

91.3 peruspalveluministeri Paula Risikko

94.1 Peruspalveluministeri Paula Risikko

97.1 Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko

- 100.1 Lääkevahinkovakuutuspoolin viestintäpäällikkö Veikko Valkonen
- 102.1 Lääkevahinkovakuutuspooli
- 102.2 Lääkevahinkovakuutuspoolin tiedotuspäällikkö Veikko T. Valkonen
- 103.3 Euroopan lääkevirasto
- 103.4 Lääkevahinkovakuutuspooli
- 106.1 Lääkevahinkovakuutuspooli
- 106.2 Lääkevahinkovakuutuspoolin tiedotuspäällikkö Veikko T. Valkonen
- 106.3 sosiaali- ja terveysministeriön ylijohdaja Outi Antila

TOMITTAJAT

- 15.1 Iltasanomien toimittaja, pääkirjoitus
- 30.1 Iltalehden toimittaja
- 35.1 Helsingin Sanomien toimittaja, pääkirjoitus
- 36.1 Kalevan toimittaja, pääkirjoitus
- 50.2 YLE
- 51.1 Iltasanomien toimittaja
- 53.1 Helsingin Sanomien toimittaja, Pääkirjoitus
- 56.1 Ylen radio-toimittaja, kolumni
- 87.1 Kalevan toimittaja, pääkirjoitus
- 91.1 Iltalehden toimittaja, pääkirjoitus
- 92.1 Yle (tv), jälkiviisaat -ryhmä
- 93.1 Helsingin Sanomat, pääkirjoitustoimittaja, kolumni

ASIAANTUNTIJARYHMÄT

- 19.2 kansallisen rokotusasiiantuntijaryhmän puheenjohtaja Marjo Renko
- 20.1 Kansallisen rokotusasiiantuntijaryhmä
- 20.2 ryhmän puheenjohtaja Marjo Renko
- 31.1 Asiantuntijat

34.1 Terveysalan asiantuntijat

38.2 Kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän puheenjohtaja Marjo Renko

40.1 Kansallinen rokoteasiantuntijaryhmä

52.2 Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea

74.1 Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen narkolepsiatyöryhmä

78.1 THL:n narkolepsiatyöryhmä

99.2 Kansallinen narkolepsiatyöryhmä

101.1 Kansallisen narkolepsiatyöryhmä

103.1 Kansallinen narkolepsiatyöryhmä

TERVEYSALAN TYÖTEKIJÄT

32.1 Hoitohenkilökunta

79.1 Terveystenhoitaja Marja-Liisa Lamberg Oulun Kaijonharjun lastenneuvolasta

79.2 Turun lastenneuvoloiden ylihoitaja Pirjo-Riitta Liuksila

VANHEMMAT

62.3 9-vuotiaan pojan äiti Sofia Askedal

65.1 Nettikeskustelijat

68.1 narkolepsiaan sairastuneen 5-vuotiaan pojan isä

68.2 narkolepsiaan sairastuneen pojan äiti

73.1 Narkolepsiaan sikainfluenssarokotteen jälkeen sairastuneiden lasten vanhemmat

82.2 Iltalehden lukijat

83.4 narkolepsiaan sikainfluenssapiikin jälkeen sairastuneiden lasten vanhemmat

84.4 narkolepsiapotilaan isä

88.2 narkolepsialapsen äiti

96.3 narkolepsiaan sairastuneen tyttären äiti

98.1 Narkolepsiaan sairastuneen pojan isä

105.1 Narkolepsiaan sairastuneen äiti

MUUT

85.2 Lääkevalmistaja GSK

104.1 Rokotusinfo ry:n puheenjohtaja Jyrki Kuoppala

Aineiston luokittelu

1 TUTKIMUSKYSYMYKS

ALALUOKAT

YLÄLUOKAT

PÄÄLUOKKA

4.1 Syy-yhteyttä selvitetään

20.2 Syy-yhteyttä tutkitaan

25.5 Syy-yhteyttä kokoonnutaan

pohtimaan

Syy-yhteyden selvittäminen

Syy-yhteyden uutisointi

42.3 Syy-yhteyttä selvitetään

epidemiologisesti

42.1 Syy-yhteyden selvitysmenetelmää

pohditaan

74.6 Syy-yhteys vaatii lisäselvityksiä

59.3 Väestötutkimus ainoa tapa selvittää

syy-yhteys

1.2 Kukaan ei osannut ajatella mahdollista

syy-yhteyttä

67.1 Narkolepsian ei odotettu olevan

haittavaikutus

Syy-yhteyden pitäminen yllätyksenä

81.1 Narkolepsiariski tuli järkytyksenä

19.1 Pandemrix-rokote lisäsi narkolepsia tapauksia Suomessa lapsilla

33.1 Ajallinen yhteys vaikuttaa selvältä

49.1 Rokotteella on selvä yhteys narkolepsiaan

Syy-yhteyden pitäminen selvänä

67.2 Rokotteen ottajalla on yhdeksänkertainen riski sairastua narkolepsiaan

75.2 Pandemrix-rokote myötävaikutti narkolepsiatapausten lisääntymiseen

78.3 Rokote on lisännyt narkolepsiaa yhteisvaikutuksessa jonkun muun tekijän kanssa

2.1 Syy-yhteyttä ei osattu epäillä

3.1 Suomessa epäillään lasten saaneen rokotteesta narkolepsiaa

53.1 Mahdollisesta syy-yhteydestä on keskusteltu

Syy-yhteyden epäily

69.1 Tutkimustulokset vahvistavat epäilyjä syy-yhteydestä

3.2 Lääkärit ja tutkijat ovat jättäneet ilmoittamatta syy-yhteyden epäilystä

41.1 Tietojen pimittämistä ei pidetä todennäköisenä

Syy-yhteyden mahdollinen peittäely

47.1 THL ei ole pimittänyt tietoja syy-yhteyden epäilystä

5.1 Rokotukset ovat katkolla syy-yhteyden
selvitysten ajan

6.1 Rokotukset keskeytettiin narkolepsia-
tapausten lisääntyä

12.1 Rokotteen jakamista on hillitty

18.2 Rokotukset on keskeytetty

varotoimenpiteenä

34.1 Rokotusten keskeyttämistä on suositeltu

Syy-yhteyden vaikutus rokottamiseen

12.2 Syy-yhteyttä ei ole pystytty osoittamaan

20.3 Syy-yhteydestä ei ole vielä tieteellisiä
todisteita

24.1 Syy-yhteydestä on vain vähän tietoa

69.3 Taustalla mahdollisesti useampia
vaikuttavia tekijöitä

38.4 Ajallinen ilmaantuminen ainoa syy-yhteys

42.5 Syy-yhteydestä olemassa vasta oletamus

58.1 Syy-yhteyttä ei ilmeisesti ole

76.4 Totuus syy-yhteydestä ei selviä koskaan

Syy-yhteyden pitäminen epäselvänä

9.1 Korvaukset ovat oikeutettuja

73.1 Vanhemmat vaativat valtiolta korvauksia

73.2 Korvauksien maksua on suositeltu

76.2 Lääkevahinkopooli on ensisijainen korvaaja

76.3 Korvauksien saamiseksi vaaditaan todisteita

94.1 Korvauksia kiirehditään

95.1 Lääkeyhtiö GlaxoSmithKline ei joudu

korvausvastuuseen

106.2 Korvauksiin vaaditaan vakuutusehtojen mukainen yhteys

Korvausten maksu

30.1 Viranomaiset tekivät virheitä

68.2 Annettiin ymmärtää että rokote on

turvallinen ja välttämätön

68.5 Oikeilla tiedoilla narkolepsiatapauksilta

oltaisiin vältytty

35.1 Epäluulo rokotteita kohtaan kasvaa

68.4 Vanhempien mukaan syy-yhteys on selvä

98.3 Vanhemmista tuntui raskaalta

105.2 Vanhemmat tiedostaneet syy-yhteyden

jo pitkään

79.1 Syy-yhteyden toteaminen ei ole lisännyt

yhteydenottoja neuvoloihin

Vanhempien asenteita syy-yhteyttä kohtaan

2. TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ

ALALUOKAT

n=25

n=29

n=40

n=22

n=32

n=12

n=13

n=3

n=12

n=2

YLÄLUOKAT

PROFESSORIT, DOSENTIT,
ARKKIATRIT

LÄÄKÄRIT

THL/ THL:N JOHTO

TUTKIJAT

VIRANOMAISET/
KORVAUSVIRANOMAISET

TOMITTAJAT

ASiantuntijaryhmät

TERVEYSALAN TYÖTEKIJÄT

VANHEMMAT

MUUT

PÄÄLUOKKA

UUTISOINTIEN TIETOLÄHTEET